

RAPPORT

Er af en studiegrupp fra

HOLAVEDSPROJEKTER

afholdt i

År 1964 i samarbejde med Sigtelyst Kommune

Scala alnarum.

Innehållsförteckning

Byarna Renemo i Stora Åby och Sjögetorp i Ödeshög	3
Källor och namn	
Fastigheter och deras användning 1997	5
Renemo på 1600-tal, 1700-tal och 1800-tal	6
Areal och odlad jord i Renemo	7
Förändringar i floran	7
Åkrarnas benämning	7
Några ägare till Renemo Stora 2:2 och 2:4	8
Om byggnader på Renemo 2:4	9
Några noteringar om Lilla Renemo	10
Kända ägare till Lilla Renemo på 1900-talet	10
Fastighetsdelningar och -sammanläggningar i Stora Renemo	11
Renemo Stora 2:14 och dess efterföljare	11
Ägare och brukare, Byggnader	12
Gammalt omkring husen, och något nytt	14
Renemo Stora 2:16 och 2:17, Renemolund	16
Lite om husen på Renemolund	18
Soldater på grenadjärtorpen i Renemo	19
Nr 43 i Ombergs kompani	20
Nr 44 i Ombergs kompani	21
Gårdar, torp och stugor som rivits	21
Samfälligheter	21
Lite gemensamt för byarna	21
Utfartsvägar	22
Postgång till Renemo	22
Mjölkproduktion och avyttring av produktionen	22
Jakt och fiske	22
Skogen	24
Sjögetorps by	25
Några ägare till Sjögetorp 1:3 och 1:11	25
Några ägare till 1:10 , och några gårdsaffärer	25
Grenadjärtorpet i Sjögetorp	27
Soldater nr 111 i Wadstena compagnie	27
Livet i Sjögetorp 1937	27
Drängar och kontanter	37
Husen på Sjögetorp 1:4 och 1:10	38
Vattendom och sjöreglering Torp och backstugor som är borta	39
Karl Anderssons åkrar och lyckor	39
Odlad jord och avvecklade åkrar	40
Odling, växter och djur Husdjur	41
Djurbeståndet 1937	41
Samfälligheter	42
Tjärbrunnen, brunnen vid knektatorpet, Kvarnstenarna i sjön och rester efter stenbrott	42
Intresseföreningar	42
Tröskverksföreningens räkenskaper 1937	43
Vatten - livets nödvändighet	43
Sociala kontakter	44
Förteckning över illustrationer	45

Holavedsprojektet

Byarna Renemo i Stora Åby och Sjögetorp i Ödeshög

Källor och namn

Den här beskrivningen av förhållanden som varit, och till dels är vintern 1997 - 98, har sammanställts mestadels av Nils Simonsson och Nils Lagervall. Huvuddelen av berättelserna om livet förr har vi fått i samtal med Karl Andersson, född 1910 i Sjögetorp, sedemera mångårig brukare och alltjämt ägare till Sjögetorp 1:4 och 1:10, samt av Astrid Pettersson, född Borg från Stora Renemo 2:4 och sedan 1940-talet boende i Kroxeryd. Karl har gett det mesta om Sjögetorp, medan Astrid informerat oss huvudsakligen om förhållandena i Renemo.

En del är gamla anteckningar från samtal med Astrids mor, Eda Borg, som var "bondmora" i Renemo större delen av 1900-talets första hälft. Hon dog år 1985 och blev 99 år, 9 mån.

Uppgifterna om indelta soldater är hämtade från Krigsarkivets rullor, och i övrigt har vi fått uppgifter från olika källor, mest muntligt av f d boende i någon av de aktuella byarna.

Det är inte klart utrett vad namnet Renemo betyder. Professor Thorsten Andersson tolkade förleden "ren" som kant av något slag – kanske kanten - renen mot Renemokärret, vilket förr hade nästan två meter lägre vattenstånd och var en viktig skördeplats för starr till foder och taktäckningsmaterial.

Namnet Sjögetorp är enklare att härleda. Det syftar på torpet, odlingen och boplatsen vid sjön.

Renemo och Sjögetorp är två små byar, som man enkelt når om man svänger av från E 4 mot Stora Åby kyrka, därefter vid kyrkan tar av mot Adelöv och efter tre kilometer söderut svänger mot "Renemo 2".

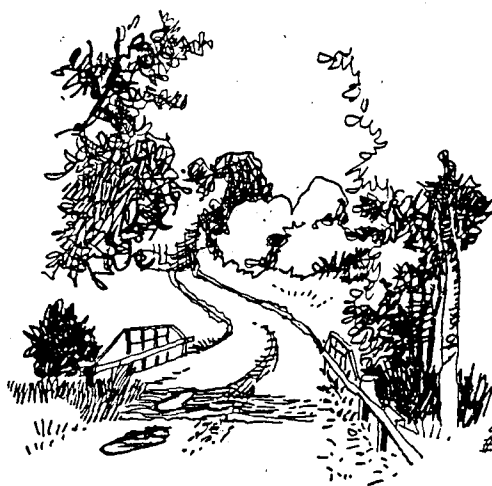
När man riktigt närmar sig Renemo passerar man vid Storeryd på bron över utloppet från Renemokärret, som här kan sägas vara början av Diseviån. Här börjar naturen bli sådan som den mestadels är i Renemo och Sjögetorp:

Backig och stenig, med våta kärr, varvade med torra tallmoar och mjuka lövskogsängar där månghundraåriga ekar delar utrymmet med vitstammiga smäckra björkar, täta hässlebuskar eller snabbväxande aspar med darrande löv. Små enbackar, och här och där några åkerlappar, ofta rikt beströdda med stenrosen, som vittnar om bondegenerationernas svett och möda. Flora och fauna, i synnerhet kräldjur och fåglar, är artrika hämtade som de är både från slättens och storskogens revir.

Inte förvånande då, att dagsverspoeten Ragnar blev lyrisk och skaldade i Östgöta Correspondenten.

Th
En dagsvers och teckning
Från Östgöta-
Correspondenten. Nån
gång på 1980-talet

FÅGELSÅNG EFTER REGN

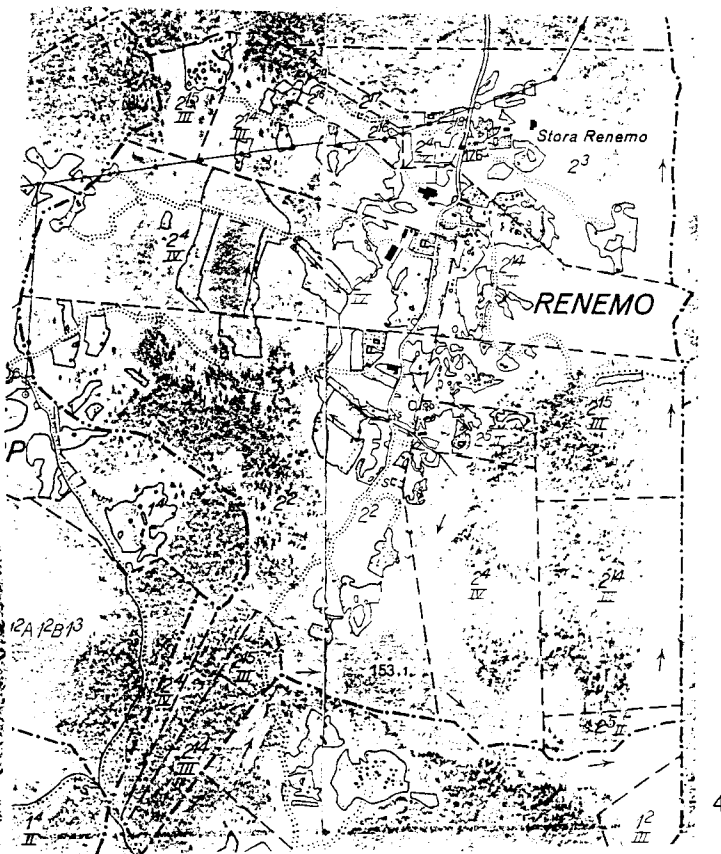
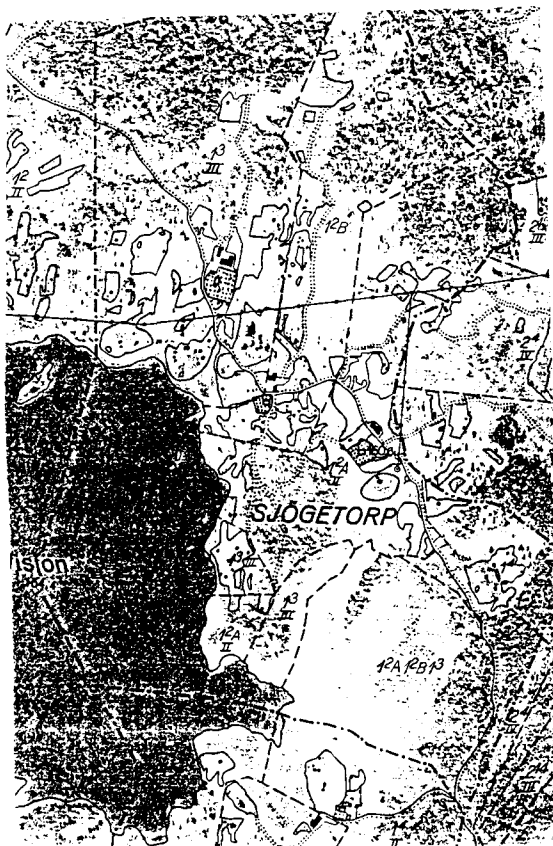
VID STORERYD

När regnet hade fallit
tog fågelsången fart.
Där akreks och drillades och sjöngs
allt efter näbb och art.

Det var som om man suttit
i en konsertsalong
och hört musik av alla slag
på en och samma gång.

Där hördes jass och visa
och pop och symfoni
som blandades men ändå blev
till härlig harmoni.

Ragnar

Fastigheter år 1997 i Renemo, användning

Renemo 1:1, Lilla Renemo, jord- och skogsbruk
Renemo 1:2, Riddestorpet, fritidsfastighet
Renemo 1:3, Lilla Renemo, permanentbostad
Renemo 2:2, Stora Renemo, jord- o skogsbruks- och fritidsfastighet

Renemo 2:4, Jord-o skogsbruk, permanentbostad
Renemo 2:16, lantbruks- och fritidsfastighet
Renemo 2:17, Renemolund, soldattorpet, fritidsfastighet
Renemo 2:21, Stora Renemo, skogsbruk
Renemo 2:22, Stora Renemo, fritidsbostad
Renemo 2:23, Stora Renemo, fritidsbostad
Renemo 2:24, Stora Renemo, fritidsbostad

Renemo 2:25, Stora Renemo, permanentbostad
Renemo 2:26, Stora Renemo, fritidsfastighet
Renemo 2:27, Stora Renemo, skogsfastighet, inga hus

Ägare

Karl-Evert Carlson
Birgitta och Sven-George Grahn
Karl-Evert Carlsson
Björn Hofman och
Ingrid Hofman Saccone
Kent Lundborg
Familjen Lagervall
Familjen Lagervall
Arne och Rolf Andersson
Anita Stylén
Nils Simonsson
Margareta Dössing och
Torbjörn Nero
Karl-Erik Johansson
Brita och Nils Simonsson
Michael Lindblom

Fastigheter år 1997 i Sjögetorp, användning

Sjögetorp 1:3, Halvgården, jord- o skogsbruk och permanentbostad
Sjögetorp 1:4, Knektatorpet, jord- o skogsbruk, inga hus
Sjögetorp 1:5, Linnekullen, fritidsbostad
Sjögetorp 1:6, fritidsbostad
Sjögetorp 1:7, fritidsbostad
Sjögetorp 1:8, fritidsbostad
Sjögetorp 1:9, permanentbostad
Sjögetorp 1:10, Jord- o skogsbruk, permanentbostad
Sjögetorp 1:11, Jord- o skogsbruk, permanentbostad

Sjögetorp 1:12, fritidsbostad
Sjögetorp 1:13, fritidsbostad
Sjögetorp 1:14, fritidsbostad
Sjögetorp 1:15, fritidsbostad

Ägare

Madeleine Dahl
Karl Andersson
Barbro och Ingvar Gustafsson
Ylva Jakobsson och Inga Karlsson
Kai Magnusson
Irene Ljung
Irene Ljung
Karl Andersson
Ulrika Krynitz, Håkan Strotz och
Göran Strotz
Ragnar Funemyr
Laila Larsson
Familjen R Andersson
Anneli Leijon

Flertalet fritidsfastigheter har bildats och byggts under 1950- talet, eller senare. Några av dem var tidigare permanentbostäder, som förändrats till fritidsbostad. I en del fall är det mangårdsbyggnader på gårdar, som med trädgård och åbyggnader styckats av för fritidsändamål.

I Sjögetorp finns de tre jordbruksfastigheterna samt soldattorpet sedan gammalt. ”Knektatorpet” köptes till en av gårdarna på 1920-talet och har sambrukats med denna sedan dess. Från de tre gårdarna har avstyckningar skett för nybildade fritidsfastigheter.

I Renemo har en del gårdar varit föremål för delning, sammanläggning och delning på nytt, medan andra helt eller huvudsakligen haft samma areal, allt sedan Laga skifte 1853 – 54. När indelningsverket upphörde, och de gamla rotarna och rusthållen upplöstes, omkring sekelskiftet 1900, skiftades jorden till soldattorpet i Stora Renemo i sex lotter. Tre av dessa lades till tre gårdar. De tre resterande lotterna samlades och bildade ”lägenheten Renemolund”. I ett par avsnitt nedan redovisas särskilt fastighetsstyckning och – sammanläggningarna i Renemo, samt soldaterna på soldattorpen.

I det följande beskrivs mera utförligt endast några få av fastigheterna. Det som noteras i

gårdsbeskrivningarna är med all sannolikhet representativt även för övriga äldre jordbruksfastigheter i de båda byarna.

Renemo på 1600-talet, 1700-talet och 1800-talet

Lantmäterikartan i geometriska jordeboken från 1600-talets mitt visar ½ mtl kronehemman Lilla Renemo och 1 mtl kronehemman Stora Renemo, liksom "Sjögetorp i Odesjö sochn" 1 mtl kronehemman. Alla tre hemmanen utgör var för sig en brukningsenhet. Intet framkommer att de skulle vara delade i flera gårdar. De inritade byggnaderna ligger för Sjögetorps del ned mot sjön, nära stranden från trädgården på nuvarande 1:11. För Stora Renemo markeras byggnader ungefär där fastigheten 2:23 nu finns, samt för Lilla Renemo på nuvarande plats för gårdsbebyggelsen.

Enligt skifteskartan från 1791 över Renemo, finns dels hemmanet Lilla Renemo, ett halvt mantal, dels också byn Stora Renemo på totalt cirka ett mantal. På denna karta finns inga ägo- och gränser klart markerade mellan gårdarna. Endast "grenadjärjorden" är lätt urskiljbar. Det synes dock som om det finns tre eller troligast fyra gårdar i byn. Därutöver finns markeringar för ett antal torp och/eller stugor.

En väsentlig skillnad mot dagens förhållande är, att Renemo by längst ner i sydväst, mellan Bergskullens, Kanikenäs och Sjögetorps ägor nådde fram till Visjön. En del av den mark som numera hör till Sjögetorp 1:3, 1:10 och 1:11 var då en del av Renemo, en "vattengata". På Sjögetorps skifteskarta från 1850-talet ingår detta område i samfälliga "utmarken".

Handlingarna och kartan till Laga skiftet från 1853 över Stora Renemo har med följande fastigheter:

Litt	Mantal	Ägare	Areal, inrösning		Afrösning	SUMMA
			Åker	Ång		
A	25/96	Johan Svensson	9.08.1	20.31.5	38.04.6	68.12.2
B	1/8	Petter Persson	3.22.0	9.23.9	21.05.3	34.19.2
C	¼	Jonas Larsson	5.28.9	24.29.1	32.18.7	63.08.7
D	3/96 (1/32)	Peter Jonsson	0.30.8	3.16.9	2.22.8	7.06.5
E	1/15	Enkan Maja Stina Olofsdotter	1.03.0	6.00.5	10.10.4	17.13.9
F I	4/105	Jonas Andersson	1.10.9	3.29.6	6.10.4	11.18.5
F II	4/105	Petrus Samuelsson	1.23.0	3.15.8	5.05.1	10.11.6
F III	4/105	Olof Andersson	1.05.1	2.20.7	5.20.7	9.14.5
F IV	4/105	Anders Johansson	0.18.5	5.01.1	2.19.1	8.27.4
F V	4/105	Sara Lovisa Andersdotter	0.31.8	4.22.7	4.23.7	10.14.4
F VI	4/105	Sven Peter Andersson	1.00.4	2.21.5	4.10.2	8.00.1
F VII	4/105	Anders Eriksson	1.12.5	2.04.2	5.05.4	8.22.2
G		"Grenadjärjorden"	1.08.5	3.11.16	3.31.4	8.19.5
		Impediment		3.05.05		
		SUMMA				270.19.2

Grenadjärjordens utsträckning har samma utformning och storlek från karta till karta 1790-tal, 1850-tal, tidigt 1900-tal och de ekonomiska kartorna senare, i de delar som då återstod. Först i och med lantmäteriförrättningen 1992, fick Renemo 2:16 och 2:17 annorlunda gränser. Då når båda fastigheterna i norr upp till Lilla Renemo.

Arealer och odlad jord i Renemo på 1800-talet, jämfört med nuläget

En jämförelse mellan kartan för Laga skifte 1853 – 54, och den ekonomiska kartans upplaga från 1940-talet, visar att åkrarnas mängd, storlek och form överensstämmer väl.

Några mindre, och från bybebyggelsen avlagset belägna åkrar och lyckor har ändrats till betesmark. Ytterligare en del mossmark har odlats upp, men den största förändringen består i att antalet markerade jordstenar och odlingsrösen har minskat.

Skillnaden mellan 1940-talet och 1980-talet är mer påtaglig. Under detta knappa halvsekel har en stor del av den odlade jorden i Renemo by gått förlorad. All tidigare åkerjord på 2:3, 2:5, 2:14 och 2:15 markeras på den ekonomiska kartan från 1980 talet, antingen som öppen ängsmark, betesmark eller skog. Lantbruksnämnden lät nämligen på 1960-talet plantera igen stora arealer tidigare betesmark och åker. Man utförde också omfattande besprutning med homoslyr och andra växtgifter för att utrota lövskogsbestånden och viss undervegetation.

På Renemo 2:2 ägde samma utveckling rum, men i något mindre omfattning. Endast för Renemo 2:4, som länge var den enda bebodda och aktivt brukade jordbruksenheten i byn, överensstämmer båda kartbilderna bra.

Förändringar i florán 1960-1997

Den omfattande beskogning, i synnerhet med gran som alltså ägt rum på en del av arealen i Renemo by har medfört betydande förändringar i undervegetation. De ängs- och hagmarker som på 1960-talet fanns i byns östra del, på sluttningarna ner mot Renemokärret hyste en lång rad ängsblommor: T ex fanns där rikliga bestånd av gullviva, stor blåklocka, mandelblom, kattfot, styvmorsviol ("bergablommor"), vårlök och vissa orkidéer. Flera av dessa är utpräglade karaktärsväxter för trakten..

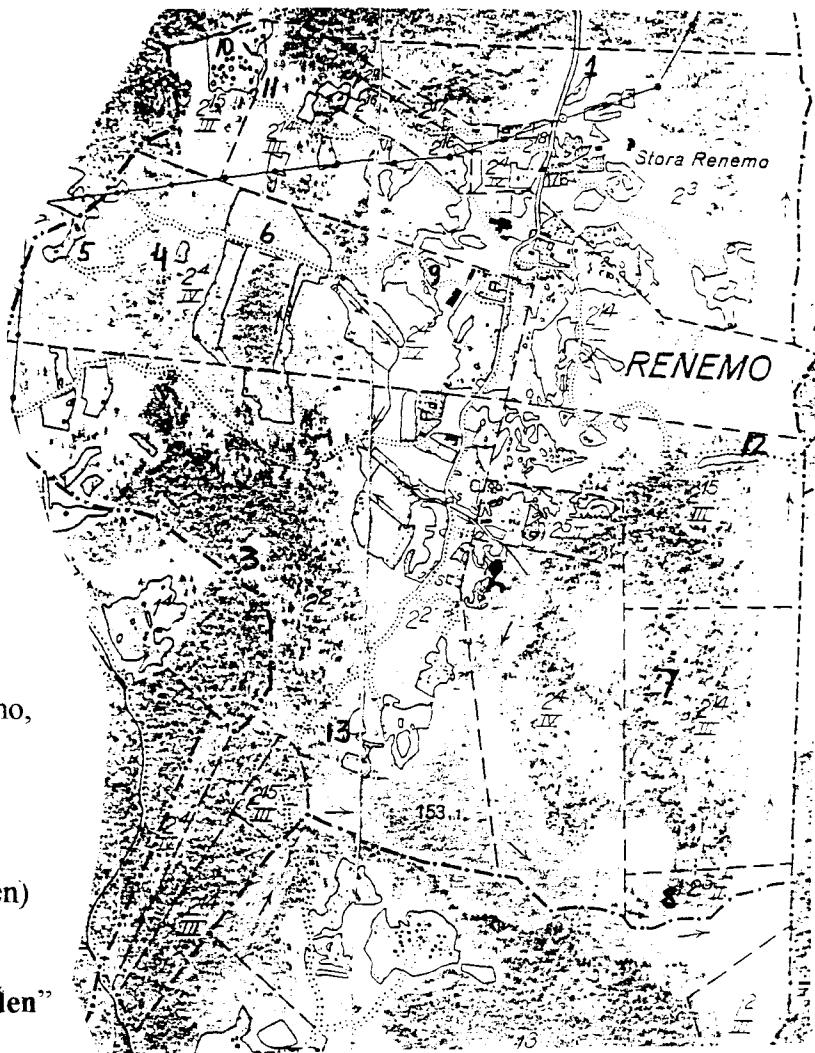
Dessa är nu borta på de granplanterade ängarna och åkerrenarna. I stället breder en tät, mörk monokultur av granskog ut sig, med i stort sett obefintlig undervegetation. Tyvärr kan man se fram mot en liknande utveckling för den tidigare åkermarken söder ut, "Östra gärdet" enligt 1600-talskartan. Där har granskog olagligt planterats under 1990-talet. Länsstyrelsen har inte följt upp sina anspråkslösa försök till begränsningar av denna beskogning.

Åkrarnas benämning, och andra namngivna platser

Det är inte många åkrar i Renemo som förärats eget namn som fortfarande lever. Nästan alla av dem har sin benämning från någon person, som bott, ägt eller verkat på eller i nära anslutning till ifrågavarande plats.

1. Renmanstället troligen namn efter någon av soldaterna med detta namn.
2. Perslyckan eller Pellalyckan, en tidigare ägare till stället hette Per, kallas också

- Lökaberget p g a rikligt taklöksbestånd.
3. Fialyckan bakgrund okänd, även kallad Hägnen.
 4. Tattarelyckan. Åkern och en stuga vid densamma ägdes av en "tattarefamilj", Skenberg, tills den i samband med en process och förpantningstidens slut återgick till stamhemmanet, 2:4.
 5. Ängalyckorna, belägenheten i ängen.
 6. Mossaskiftena, odlade mossåkrar
 7. Timmerkullen, skogbevuxen höjd, som på tre sidor är omfluten av Renemokärret
 8. Torpet Timmerkullen (rivet).
 9. Fårakullen liten kulle som var magert bete till fåren
 10. Pilagärdet, pga närheten till Lilla Renemo, ägt av Karl Pihl
 11. Torpet Ängalyckan (rivet)
 12. Abrahamskullen (vid övergången mot Kvarnryd)
 13. Röskalyckan (vid vägen mot Bergskullen)

Några ägare till Renemo 2:2, "Lackagården"
Rosell

Johan Svensson

Gunnar Lack Andersson (från Höghult och Rambergstorp, gift med dotter)

Karl Johansson och Anna 1909

Gunnar Johansson och hh Ingrid, flyttade 1927 till Lilla Renemo som arrendatorer och köpte sedan en gård i Öninge

Olof Johansson (son till Gunnar Johansson)

Björn Hofman och Ingrid Hofman Saccone (barn till Olof Johansson)

Några ägare till Renemo 2:4

Johan Henrik Skenberg ("tattare"), f 1815 därefter hans son

Pehr Gustaf Skenberg f 1845, som sålde gården till Gustaf Borg, men mot förpantningsbrev behöll "Tattarelyckan"

Gustaf Borg f 1847 (soldat 1866 - 98 i Brodderyd)

Oskar och Eda Borg 1911 - 14 mars 1945

Sigvard Karlsson

Olle Andersson, "Zackris"

John och Lydia Johansson f o m 14 mars 1950, Lydia dog 1976

Majbritt och Bo Karlsson (dotter och svärson)

Bo Karlsson och sönerna Peter Karlsson och Mikael Karlsson (Efter Majbritts död)

Kent Lundborg

Om byggnader på Renemo Stora 2:4

Eda Borg gifte sig 1911 och flyttade då till Renemo. Hon beskrev bebyggelsen i byn som "förskräcklig". Det var små, låga, fula grå hus, utan den minsta gnutta färg på. Det enda som avvek från mängden var boningshuset som hon själv flyttade in i, men inte heller det var rödmålat. Rödfärgen på husen i Renemo blev vanlig först efter det att den nya ladugården byggts av Herman Andersson på Renemo 2:14 år 1931. Rödmålade den gjorde han först 1934.

Bostadshuset på 2:4 hade brunnit 1893, och den nya stugan uppförts därefter. Den gamla stugan var en liten låg grå stuga under torvtak. Den nya stugan var också "gammal". Gustaf Borg köpte ett hus från Nisshult, som han sedan byggde upp. Den placerades i samma trädgård, som den gamla, men längre från vägen. En "nymodighet" i sammanhanget var att man schaktade på byggplatsen så att grundstenarna kunde vara ungefär lika höga under hela huset. En annan var, att stugan fick en övervåning, om än låg efter vårt mått. Man ville ha en jämn hög stenfot. Den gamla stugan låg "som om den ville ramla baklänges!"

Eda påverkade sin make till en annan nymodighet i byn: Hon ville ha en gång fram till ingångsdörren, där det sedemera blev veranda. På sidorna om gången ville hon ha rabatter. Trädgården var, liksom nästan all mark i Renemo, stenbunden. För att kunna göra sin hustru till viljes, grävde Oskar Borg ner de stora stenarna och hämtade sedan småsten i ett samfällt grustag till gången.

Om eldsvådan i det gamla bostadshuset berättas, att det började brinna på dagen, när de vuxna var ute i markerna på arbete. Oskar Borg var den i familjen som kom hem först. Han kom hem från skolan. Ingenting av huset gick att rädda. Det enda som fanns kvar var salttunnan som stått i spiskammaren, den var så indränkt av saltlake, att den inte var eldfängd.

Eda berättade om att vid de första årens skördar, som hon var med och bärgade, hade man stort besvär att få in stråsäden under tak. Det var trångt, man låg och stoppade in den ena tussen efter den andra upp efter taket, för att få in så mycket som möjligt. Detta bekymmer hade grannarna kvar länge. När Eda och Oskar Borg kostade på att bygga ny ladugård 1913, tog de till rejält utrymme för lada. Grannarna tyckte att de närmast hade blivit högfärdsgalna, som byggde så stort.

För att få ihop kontanter och virke till det stora ladugårdsbygget tog de ner nästan all skog som tillhörde deras gård på "Timmerkullen". Där är det oländig, brant och blockrik terräng. Många av stockarna fick de dra med handkraft över kärret. Sen kunde man transportera vidare med häst.

Oskar Borg började med ytterligare en del "nymodigheter". Han buskade ur i hagarna så att det blev mer och bättre gräsväxt för betesdjuren. Motsvarande insats i ängarna gav mer slätterhö. Han började också gödsla i ängarna. Höskörden startade han tidigare. Enligt gammal sed började man höskörden omkring "fruntimmersveckan". Borg började redan de första dagarna i juli. Han fick kanske något mindre höskörd, men den blev av god kvalité. Något år var han helt klar med höbärgningen, när grannarna började. Då kom regnet. Somliga av grannarna lyckades då inte få in allt som användbart foder. Det blev alldeles svart och rök om det, enligt Edas berättelse.

Astrid berättade att hennes mamma kände sig ofta belåten, trots hårt arbete och knappa omständigheter. Astrid minns många av Edas sätt att uttrycka detta:

"Jag har det så mycket bättre än stathustrun, för då kvällen kommer stänger jag min dörr, men stathustrun fick aldrig någon egen dörr."

Eda visste vad hon talade om. Borgs hade också haft anställning på en "storgård" innan de övertog Renemo. Här är några andra av Edas egna "ordstäv", som hon troligen själv kommit på::

"Det var bättre med en liten välsignad bit än ett stort förhärdat stycke, som man inte kan sköta. Det var arbetsamt att få ihop en enda krona, men ännu arbetsammare att kunna behålla den. Det är inte svårt att vara knekt, om man har kungen till far."

Sedan Kent Lundborg förvärvat gården har han byggt till mangårdsbyggnaden både åt norr och söder. Han har också höjt övervåningen till full takhöjd. Under 1998 byggs altan på huvudbyggnadens södra gavel. Kent Lundborg har även förnyat eller förändrat flera av övriga byggnader på gården, t ex nytt garage i kombination med verkstad, samt nytt vedförråd, nära intill det nya pannrummet, vid huvudbyggnadens norra gavel.

Några noteringar om Lilla Renemo

Den kände ödeshögsriksdagsmannen Petterson på Serland ägde på sin storhetstid även Lilla Renemo. Andra gårdar i hans ägo var Åby Västergård, Serland, Karlsfors och Stora Kullen i Svanshals. Karlsfors köpte han för som ett antal mindre gårdar, vilka sammanlades till en enhet.

Nästa ägare var F A Stolt. Då Stolt ägde gården sköttes den under lång tid av Albert Olander. Stolt var gravt rörelsehindrad. Olander dog 1926.

År 1930 köpte Axel Pettersson Lilla Renemo av F A Stolts dödsbo för 23 000 kronor. Husen var då i dåligt och omodernt skick. Axel Pettersson, som var byggmästare, och hade sågen Kroxeryd satte genast i gång planering för upprustning av byggnadsbeståndet. Först byggdes ladugårdsbyggnaden, 1935 "sädeslagård" och 1936 kreatursstall. Sen följde i stort sett något varje år: svinhus, hönshus (nu rivet), bodbyggnad med magasin, vedbod och källare. Den lilla stugan är flyttad från Fritz i Hakebo. Den låg troligen på mark tillhörig Åby Västergård. Den blev drängstuga och tvättstuga. Bostaden renoverades 1944. Sedan Carl-Evert Carlsson övertagit gården från sin far, har han byggt om och moderniserat mangårdsbyggnaden.

Åkrarna täckdikades efter karta. Och stenröjning förekom. Ekängen beräknades ha 30 slätterdagsverken i början av 1930-talet. Ungefär en tredjedel av den planterades igen. Därefter beräknades den kräva tjugo dagsverken ängsslätter.

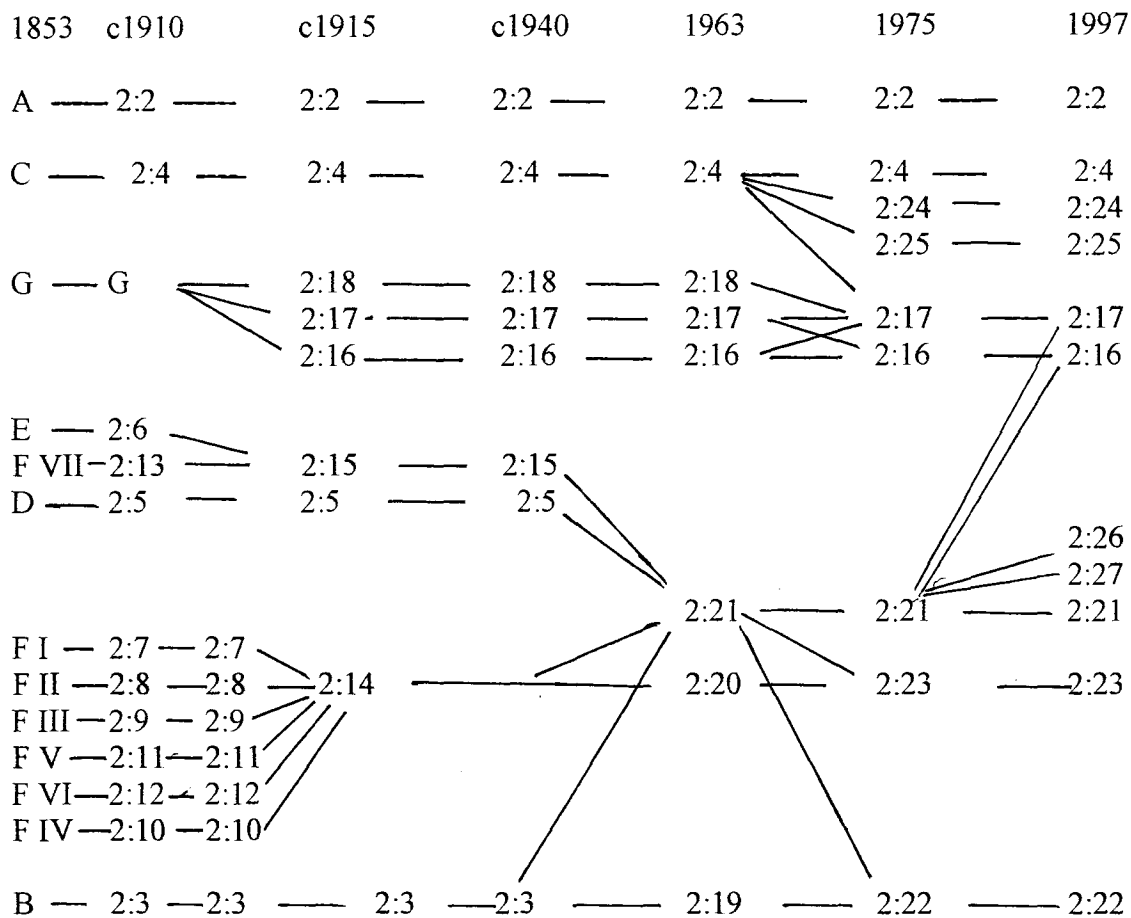
I skogen på Lilla Renemo har funnits en stuga benämnd Kolpinna. Den låg nära gränsen till Storerydsskogen, inte långt från Svälta på Åby Fyrbondegårds mark.

Kända ägare till Lilla Renemo under 1900-talet

Riksdagsman Pettersson
F A Stolt

Axel Pettersson
 Karl Pihl
 Helge Carlsson
 Karl-Evert Carlsson

Fastighetsdelningar och – sammanläggningar i Stora Renemo

Renemo Stora 2:14 och dess efterföljare

Ägare och brukare

Fastigheterna Renemo 2:23 och Renemo 2:26, belägna öster, resp. väster om den samfälliga vägen genom Renemo by har sitt ursprung i fastigheten Renemo Stora 2:14. På dem finns alla de bevarade byggnader som en gång tillhörde 2:14. (Se karta nästa sida). En kort redogörelse för de förändringar, som denna gård undergått i fråga om ägovidd och ägoförhållanden, kan lämpligen ta sin början för drygt hundra år sedan.

Enligt köpebrev den 14 mars 1893 förvärvade bröderna Viktor och Herman Andersson från Kroxeryd 2/9 mtl Renemo Stora 2:14 från Sven Peter Anderssons dödsbo. Denne var född 1833 och hade fått fastebrev 1855. År 1910 köpte Herman broderns hälft. Han ökade senare sitt

innehav genom att 1915 förvärva 1/9 mtl Renemo Stora 2:15 och två år senare 1/32 mtl Renemo 2:5. Som mest kom alltså hans fastighetsinnehav att omfatta 35/96 mtl.

Nästa ägare och brukare var Hermans son Hilding, som köpte stället 1938.

Hilding gifte sig midsommarafton 1923, och bodde ett år på Wigstället, (2:15). Året därpå, 1924, flyttade han upp till gården 2:14, och blev arrendator. Herman och Augusta flyttade då ner till Wigstället. Hilding arrenderade gården till 1938, då han köpte den för 15 000 kronor.

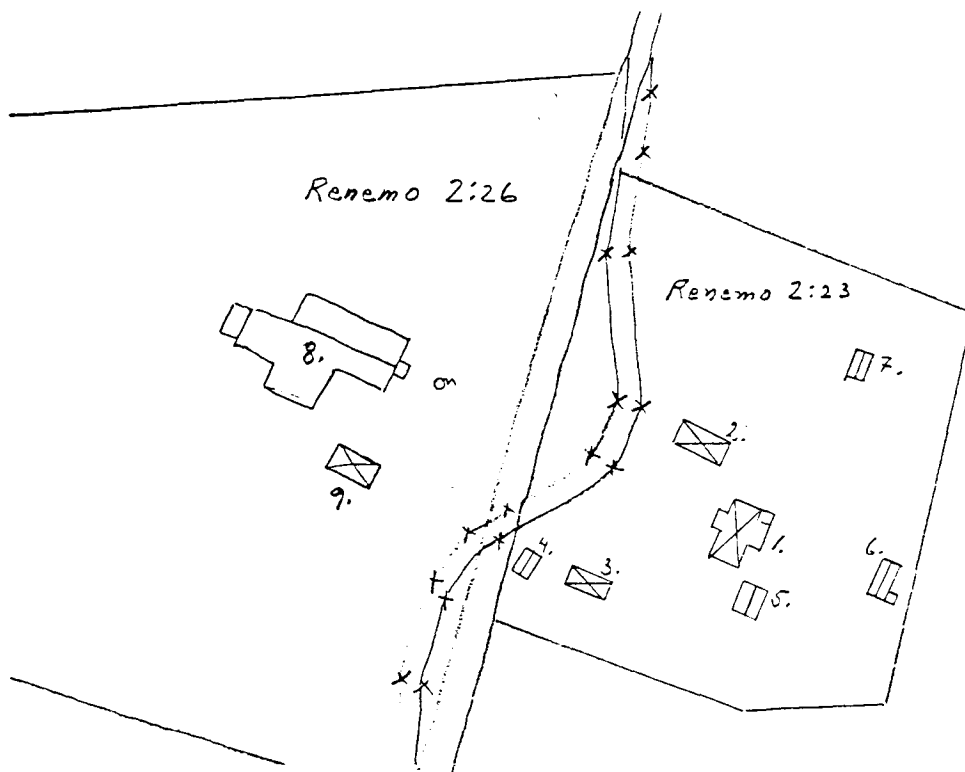
Hilding efterträddes 1950 av Konrad Eklöv och hans hustru Hilma. Den siste ägaren som drev lantbruk var Artur Linder (1954 – 1962). Han sålde till "Kungl. Maj:t och Kronan" i skepnad av lantbruksnämnden – ett av många exempel på den vid denna tid pågående "yttre rationaliseringen" av lantbruket. Köpeskillingen lär ha varit 40 000 kronor för hela gården. Kort därefter avstyckades gårdstomten på 2:14 till en ny fastighet som fick registernummer 2:20. Samtidigt avstyckades gårdstomten på 2:3 till en ny fastighet 2:19. Återstoderna av 2:14 och 2:3 sammanlades med 2:5 och 2:15 till en fastighet benämnd Renemo Stora 2:21.

Fastigheten 2:20 köptes av mig, Nils Simonsson med tillträde 1 jan. 1964. Sedan vägen förbi 2:20 rätats under 1967, köpte jag till ca 2 000 m² från 2:21, bl a för att tomten skulle nå fram till den nya vägsträckningen. Den utökade fastigheten fick registernumret 2:23. Tomten kom vidare att beröras av en fastighetsreglering 1993 sammanhängande med samfällda vägen.

Fastigheten 2:26 tillkom 1992 genom avstyckning från 2:21 (jfr också om Renemolund nedan). Min hustru och jag förvärvade därmed 3,2 ha ängs- och hagmark jämte ekonomibyggnaderna från epoken Renemo Stora 2:14.

Byggnader

Mangårdsbyggnaden (1) är enligt uppgift byggd omkring 1860. Den uppfördes som en parstuga med liggande stockvirke i ytterväggarna. Ett foto från 1930 visar att dessa redan då var klädda med stående panel och locklist. Mellanväggarna har stående plank och är tätade med mossa och vass (bild), samt har tapetunderlag av papp.

Huset står på torpargrund och har tegeltak på spån. Det fick sin nuvarande korsform genom dels utbyggnad av köket (på Herman Anderssons tid), dels tillbyggnad med ett trapphus, jämte övre och nedre hall på framsidan (Hilding Andersson 1941). Hilding inredde också rummen på övervåningen, drog in vatten i köket och installerade centralvärmesystemet med spis och panna i köket samt vattenradiatorer. I samband därmed har av allt att döma en äldre eldstad tagits bort i storstugan och ersatts med ett element. Detta ersatte vi 1970 med en öppen spis.

Astrid Pettersson minns att mangårdsbyggnaden och övriga hus rödfärgades först efter det att så skett med ladugården (1934). Vi har satt in dubbelkopplade fönster. Därvid har fönsterhöjden i storstugan sänkts ca 5 cm. Vi har också satt upp ett sadelformat regnskydd av plåt över ytterdörren. Invändigt har under vår tid flertalet trägolv frilagts, slipats och lackats.. Spännpapp i taken har behållits där den har varit oskadd.

En dörr mellan köket och storstugan har satts igen. Köket har moderniserats. De ljusbruna väggarna av pärlspånt har vitmålats. Elspis tillkom först omkring 1990. Köksingången flyttades 1984 och fick en förstukvist. Den tidigare spiskammaren har inretts med garderober, och där byggdes 1995 in ett tvättrum med wc. I övervåningen inrättades 1977 ett vindsutrymme till tvätt- och duschrum med mulltoa.

I *flygeln (2)* hade Artur Linder sädesmagasin på övervåningen. På bottenvåningen bodde hans söner. Där skall även ha hållits möten med trosfränder i pingströrelsen. Numera används flygeln som fritidsbostad av vår ena dotter med familj. Byggnadsåret är okänt, men huset skall ha kommit från "mellanstället", eller "Kalvahagsgården", Renemo Stora 2: 15, ett par hundra meter söderut. Flyttat c 1916.

I rummet n.b. har vi låtit mura upp en öppen spis (omkring 1970) istället för en plåtkamin. I köket installerades diskbänk 1975 och drogs in vatten 1994. I ett annat utrymme n.b. tog vi bort ett cementkar (för kylning av mjölk?), och 1995 anordnades där tvättrum och wc.

I gavelväggarna ö.b. sattes in dubbelkopplade fönster 1986.

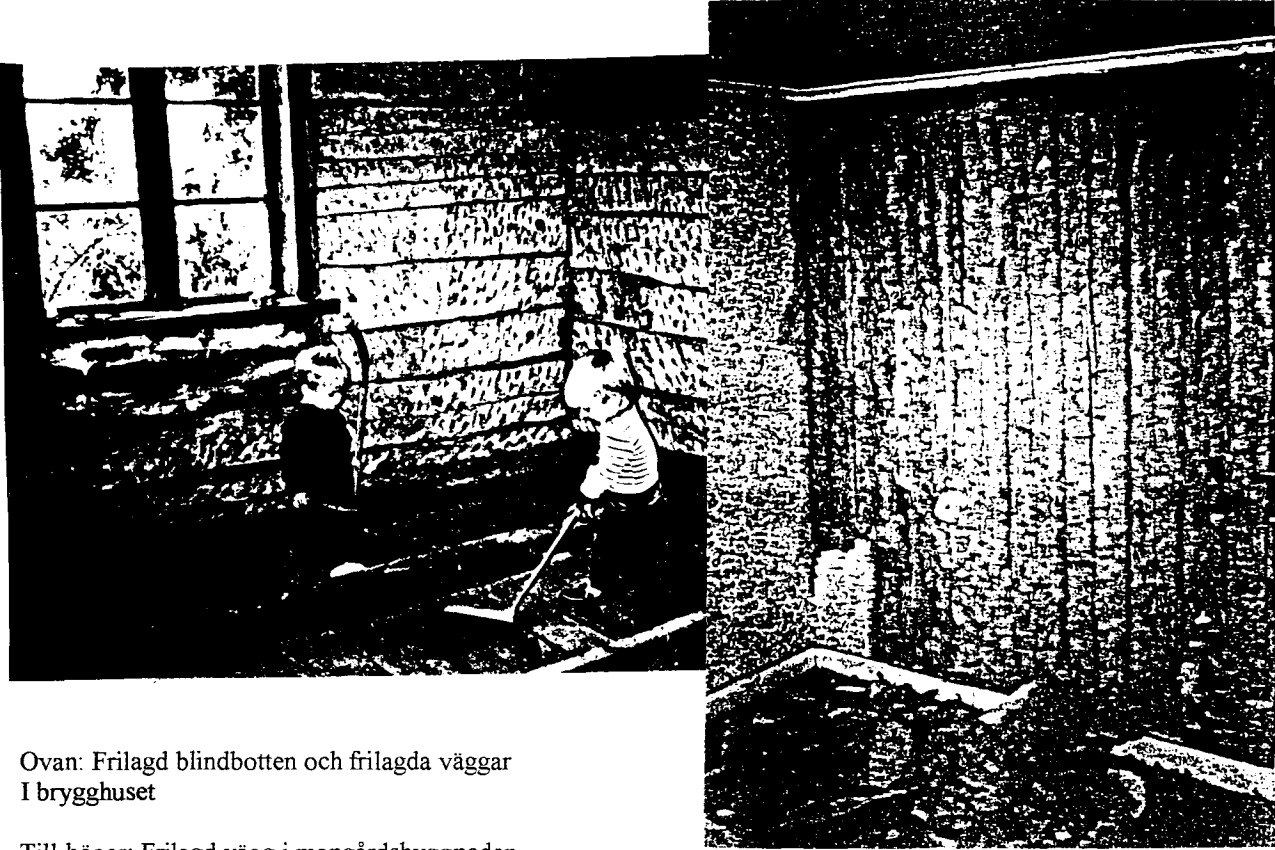
I *brygghuset (3)* skall Herman Andersson, som var slaktare, ha hållit till när han utövade denna syssla. Där fanns en inmurad bykgryta (s.k. base), som togs bort när huset inreddes för bostadsändamål kring 1985. Artur Linder hade snickarstuga här. Sedan 1987 används huset som fritidsbostad av vår yngre dotter med familj.

Enligt Astrid Pettersson rullades brygghuset till nuvarande plats från berget strax norr om flygeln. Det lär ursprungligen ha stått på Nisshults ägor. Troligen var det i detta brygghus som Gustaf Borg och hans familj fick bo en tid sedan deras bostadshus brunnit ner 1893. Västra delen har inretts till kök med järnspis. Under ryggåstaket har två sovloft byggts. El har dragits in via jordkabel. En förstukvist på betonggrund byggdes 1989, varvid en stenläggning av kullersten utefter framsidan togs bort.
(Se bild på de frilagda väggarna!)

Garaget (4) byggdes av en son till Artur Linder. Vi förvarar trädgårdsredskap mm där.

Jordkällaren (5) ligger i sluttning och innehåller ett övre och ett undre rum, åtskilda av ett

golv/tak av slanor och näver. I undre rummet finns hydrofor, och i det övre förvaras bräder. Det undre rummet omges av en mycket tjock stenmur. I övrigt är det brädväggar med en dörr i vardera gaveln samt tegeltak på spån.

Ovan: Frilagd blindbotten och frilagda väggar
I brygghuset

Till höger: Frilagd vägg i mangårdsbyggnaden

Vedboden (6) med vidbyggt avträde är också uppfört längs en sluttning så att en del av den vilar på stora obearbetade hörnstenar. Tegeltak (omlagt omkring 1965) på spån.

Snickarboden (7) byggdes 1985 som "Friggebod".

Ladugården (8) uppfördes 1931. Ladugårdsdelen använder vi till förvaring, bl a av virke, och för större snickeriarbeten. Logdelen är uthyrd för uppställning av jordbruksmaskiner och vagnar.

"*Hönshuset*" (9) inrymde tidigare höns hus i östra delen och svinhus i den västra. Det byggdes 1939. Efter ombyggnad 1972 användes det av dåvarande ägaren till Renemo 2:21 för uthyrning som sommarbostad. I huset finns vardagsrum, ett litet sovrum och kök.

Gammalt omkring husen – och något nytt

Framför mangårdsbyggnaden står en mycket kraftig ask – vårdträdet. Astrid Pettersson minns att slätterfolket i hennes barndom tog sin middagsvila runt asken.

Ur Östgöta-Correspondenten hösten 1963:

Oro och undran hos kvarvarande i östgötska avfolkningsbygder

F. lantbrukaren, numera pensionären Arvid Andersson promenerar på Renemos bygata. Här får han i fortsättningen sällskap av endast två bybor

För inte så många år sedan var Renemo en glad och tacksam by, en av de bättre byarna i St. Åby. Atta lantbrukarfamiljer bodde här, tillsammans mellan 30 och 40 personer. Det hette om Renemobönderna att de var duktiga och välbärgade karlar, goda och hederliga samhällsinvånare, som också åtnjöt allmän respekt och aktning. På samtliga gårdar fanns naturligtvis djur: i regel 5—6 mjölkkor, ungdjur samt ett par hästar. Åkerarealen var inte stor och inte sällan dåligt arronderad. Skog fanns till samtliga gårdar och åkern, djuren och skogen gav ägarna god bärgning. Det fanns gott om barn i byn, som enligt hävd stannade hemma tills de gifte sig — sönerna även därefter som arvtagare till gårdarna. Umgängeslivet var livligt, man hjälpte varandra med slättern och äldre talar gärna om forna dagars slättergillen, då Renemo var en ovanligt glad by med muntra kaffekalas i det gröna och kvällsdans på björklövssmyckade logar.

Vid vägen stod ännu på 1960-talet ett mjölkbord. Det syns på bilden ovan. Snett bakom brygghuset ser man en kvadratisk stenläggning, som kan antas vara grunden till ett hemlighus. En bit öster därom förefaller det också vara rester av en stengrund.

En grävd, stenklädd brunn låg i tomtens norra del. Efter en olycka, då en häst gick ner sig där, stenade vi igen brunnen. Intill den nu använda brunnen (nedanför jordkällaren) ser man också stenlocket till den senaste föregångaren. Den fylldes igen 1994 samtidigt med att avloppsbrunnen i närheten togs ur bruk. Nya avloppsrör lades ner mot norr, där trekammarbrunn anlades.

Till slut något om de ursprungliga ”torpblommor”, som alltså finns:
Krollilja, brandlilja, daglilja, morgonstjärna, pion, såpnejlika, jättevallmo, praktlysing,
toppklocka, akleja, malva, syren, kaprifol samt humle och hundrova.

Renemo 2:16 och 2:17 – Renemolund

Lite om ägare till ”lägenheten”

Fastigheten bildades år 1901, då indelningsverket upphörde och de gamla soldattorpen och officersboställena försåldes, eller skingrades på annat sätt. I Sjögetorp såldes hela ”Knektatorpet” med hus och allt till en köpare. I Stora Renemo fördelades grenadjärjorden på de då befintliga jordbruksfastigheterna i förhållande till deras mantal. Ägarna av gårdarna 2:4, 2:14 och 2:5 lade den tillskiftade jorden till sina respektive gårdar. Ägarna till 2:2, 2:3 och 2:15 däremot, lät sina lotter bli särskilda fastigheter (2:16, 2:17 och 2:18), som tillsammans bildade ”lägenheten Renemolund”, allt enligt lantmäteriförrättningen.

Två bönder i Renemo var då de tidigare indelta soldaterna Gustaf Wilhelm Borg och Anders August Wigh. De var bröder, men hade behållit sina soldatnamn. Enligt Eda Borg, svärdotter till Gustaf Borg, uppsökte de båda bröderna lantmätaren kvällen före förrättningen. De beklagade sin belägenhet i byn: ”grannarna är så svåra med oss, gamla soldater”. Därför ville de ha sina andelar så belägna, att de inte behövde åka över någon annan bondes mark för att nå sina lotter.

Om lantmätaren medvetet gick dem till mötes förtäljer inte historien. Hur som helst fick Borg den kanske bästa delen av torpet, intill byvägen. Wigh fick också sin lott i anslutning till byvägen, men han lät den sedan ingå i ”lägenheten Renemolund” och tog i stället sin del av köpeskillingen. När Gustaf Borg så småningom, år 1911, överlät gården till sonen Oskar, behöll Gustaf som ”undantag” bruksrätten till denna ägolott av gården. Han skulle också ha plats för en ko i ladugården. Arne Andersson (född i Renemo 1919) berättade att Gustaf Borg ofta promenerade upp till ”sin” lott med sin lilla ilska tax, och att Gustaf Borg gärna talade om sin dröm att bygga en stuga där.

Några år i början av seklet beboddes Renemolund av en f d soldat Ehn. Ehn var bror till Herman och Viktor och hade tidigare arrenderat den gård som Herman och Viktor sen köpte. Han dog i unga år. Under ett antal år beboddes soldatstugan av hans änka, Klara Ehn. År 1911 övertog Albin Seth lägenheten Renemolund. Köpeskillingen tillföll de bönder – gårdsägare som skulle haft jordlotterna. Soldatstugan köptes av Viktor Andersson. Stugan revs och flyttades till Haga på Storeröds mark. Viktor löstes ut från 2:14, han arrenderade Storeröd och gifte sig med svägerskan Klara Ehn.

Soldattorpstugan från Renemo står fortfarande på Haga och är del av bostadshuset som ligger rakt fram från grinden sett. Den är numera sammanbyggd med det andra bostadshuset på tomten. (Marken där friköptes först år 1947 av Oskar Karlsson).

Den nuvarande torpstugan på Renemolund lät Albin Seth uppföra 1913. Enligt Eda Borg var det byggmästare Björk från Sunneby som satte upp den. Det var en gammal, nedmonterad stuga som stått ”någonstans uppåt skogen”. Kanske hade även den där tjänat som knektbostad. Eda Borg

berättade vidare, att stugan hade varit utsatt för brand. När man satte upp den höjdes dess övervåning nästan en halv meter med två nya stockvarv.

Några månader efter det vi hört Eda Borgs berättelse, bytte vi ytterpanel. Då kunde vi konstatera att de nedersta stockvarven var byggda av bilat rödfärgat timmer, sen låg där två varv sågade stockar, och på gavlarna fortsatte de bilade, rödlätta stockarna. Stockarna intill och över det södra fönstret i rummet bar tydliga spår av brand!

Albin Seth dog 1923. Hans barn, som ärvde lägenheten, bjöd ut denna på auktion 1924. Denna ropades då in av Johan och Augusta Andersson, som hade varit brukare av Renemo 2:3, men när sonen Arvid gifte sig med Ester 1918, lämnat över gården till den nybildade familjen.

Augusta och Johan flyttade då till mangårdsbyggnaden på Renemo 2:15. Denna gård hade Herman Andersson just förvärvat. De hyrde huset och bodde där tills Herman behövde den 1923. Då hyrde de stugan på Renemolund som de sedan köpte 1924. År 1929 testamenterade Johan och Augusta Renemolund till sina barnbarn Arne och Doris Arvidsson. Farföräldrarna bodde dock kvar ytterligare i många år.

Albin Seth lät också bygga en ladugårdsbyggnad. Den gamla soldatlagården hade legat i närheten av den plats, där nuvarande garaget står. Den "nya" lagården var också uppförd av begagnat virke. Den hade plats för ko, ett par kalvar, gris och höns. Astrid Pettersson har berättat om "mor Augusta", och om hennes odlingar och djur. Det fanns ko, två får, gris och några höns på torpet. Det gamla paret odlade de åkrar som fanns. Bl a odlades också lin. I ekhagen, som tillhörde 2:4 under en epok, finns en grop som med all sannolikhet tillkommit för linberedningen.

"Johans Augusta" var en mycket flitig bär- och svampplockerska. Hon började med murklor och fortsatte sedan med många olika sorters bär och svamp: t ex smultron, blåbär, nypon, lingon och tranbär, kantareller, champinjoner, Karl-Johan eller smörsopp. Hon plockade allt hon kunde omsätta till kontanter. Ibland kom hon på någon skadskjuten skogsfågel som kurade nere i riset. Ibland försvarade fåglarna sig, så hon kunde bli hackad av tjäder eller orre. Som regel lyckades hon dock fånga de skadade fågeln och kunde ta med den hem. Hon sålde till hotellet i Ödeshög eller till andra privatpersoner. Grannen Johansson sa att Augusta jagade samtidigt med bärplockningen.

Augusta och Johan var mycket måna om sin ende son, Arvid. De ställde upp på honom och hjälpte honom på många vis. Arvid var en stilig karl, och han ville gärna vara proper. En gång hade han köpt sig en vit väst. Det var ett dyrbart lyxplagg, i synnerhet med tanke på den ekonomiska belägenheten. Men mor Augusta ryckte in och konstaterade: "En ska klä sig fint, för då tror folk att en är riker!"

Eljest använde Augusta mycket av sin "plockningspengar" till sin vävning och andra handarbeten. Augusta kunde åstadkomma mycket med sina händer.

Inte sällan fick Ester och Arvid de fångade skogsfåglarna. Ester (sonhustrun) var en duktig matmor och kunde anrätta fågeln på delikat sätt. En gång tog Arvid tjädern med sig på cykeln för att köra ner och sälja den till "klockarn". I Renemo mötte han sonen Arne och dennes skolkamrat Astrid. Då hade Arvid hängt tjädern över sina egna axlar! Framme i Åbygatan mötte han

"dödgravarn" Bardh. Denne frågade Arvid vart han skulle med tjädern, och Arvid sa som sant var, att han tänkte försöka sälja den till klockarn. "Gör inte det", sa Bardh, "för tjädern är inte lovlig nu." Det blev middag i Renemo i stället på den fågeln.

Arvid Andersson flyttade till Renemolund 1947. Då hade han haft ett par år med svåra påfrestningar i familjen. Hustrun Ester hade varit sjuk länge då, hon led under lång tid av skelettcancer. Fadern Johan var sjuk och låg på sjukhemmet i Vadstena, så "mor Augusta" bodde ensam på Renemolund. En dag i augusti 1944 hade mor Augusta gett sig ut i skogen. Hon tänkte att ta sig upp till Ingemarsbacken och plocka bär. Hon var förbjuden att ge sig ut, eftersom hon hade svårt för att hitta rätt hem igen. Men hon gick i alla fall. Bortom Lilla Renemo skulle hon klättra över ett gap, men det bar sig inte bättre än att hon föll och fick grinden över sig, och bröt ena lårbenet. Där låg hon i flera timmar, tills Axel och Karl Pettersson hörde hennes nödrop och hittade henne. Efter en svår hemtransport med häst och vagn över stock och sten, där hon låg på halm och täcken, kom hon iväg med ambulans till lasarettet i Vadstena.

När detta hände hade familjen i övrigt annat att tänka på: Ester och Fadern Johan var sjuka. Sonen Arne gick på kryckor efter ett benbrott. Han hade råkat ut för ett olycksfall i arbetet med att bygga de nya kraftlinjerna, också han brutet ben. Bygden elektrifierades då. Dottern Doris var gravid i nionde månaden, men bodde fortfarande hemma.

Johan Andersson dog långfredagen 30 mars 1945. Ester Andersson dog 26 november 1945, och Augusta, som länge låg på Vadstena sjukhem, dog 9 oktober 1946.

När Doris gifte sig 1947 och när Arne ungefär samtidigt flyttade till annan ort, såldes gården och Arvid flyttade till Renemolund.

Torpet hade då moderniserats med elektrisk kraft 1944. Vattenledning med handpump från "byakällan" nere vid vägen, och diskbänk med avlopp norrut rakt ut i skogen installerades 1954. Arvid Andersson var mycket intresserad av växter och trädgårdsanläggningar. Han planterade in många sorters växter, och anlade stenpartier, samlade stenar med speciella mönster och reste också enstaka stenar, liksom byggde upp formationer av stenar på varandra. Ett flertal av dessa står fortfarande kvar, även om vi av säkerhetsskäl för lekande småbarn har plockat samman en del av stenarna i anslutning till stenpartier och liknande. Arvid Andersson dog den 3 juni 1966.

Arne Arvidsson och Doris Andersson sålde Renemolund till Nils Lagervall i juni 1967. John Johansson överlät 1973 den lott som skiftats till 2:4. Därvid förändrade lantmäteriet till två fastigheter: 2:16 och 2:17.

Den senaste förändringen skedde 1992. Då "återköptes" all tidigare grenadjärjord, från det som en gång var 2:3, 2:5, och 2:14. Dessutom tillköptes ytterligare mark i norr, fram till Lilla Renemo, och i väster upp mot gränsen till Sjögetorp. Renemo 2:16 blev därvid taxerat som lantbruksfastighet.

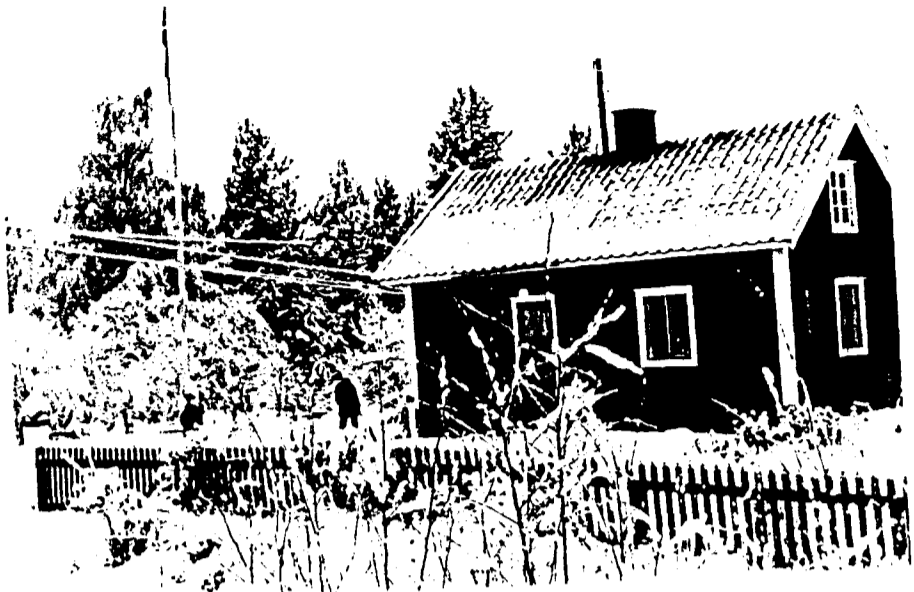
Lite mer om husen på Renemolund

På Renemo 2:17 finns idag ett antal hus. Torpstugan är från 1913, men

dock till stor del byggd då av gammalt virke. Innedörren mellan farstu och kök är troligen från tidigt 1700-tal eller kanske rent av 1600-tal.

Vinden inreddes och vinterbonades 1968. Takstolarna stöds av kraftiga bilade stockar som ligger i husets längdriktning. De ligger ca 1 ½ m över vindsgolvet.

I två omgångar har huset byggts till på baksidan, 1979 och 1994. Brunn borrades 1975, sedan det visat sig att byakällan inte höll vatten hela sommaren, om det var torrt. Verandan tillkom ca 1980.

Den äldsta, östra delen av uthuslängan byggde Seth 1913. Utöver ladugårdsdelen hade den också en lada, där stallet nu står. Ladan revs troligen av Arvid. Stallet byggdes 1975. I den ursprungliga ladugårdsdelen finns nu ett sommarsovrum, bastu, bastukammare och en liten "snickarbod". År 1986 förlängdes byggnaden med ett vagnslider. Garaget, som ligger utmed infarten byggde vi 1969. Virket till detta, liksom till stallet, flyttade vi från Alboryd, där det tjänat som väggar i ladugård och lada. Alboryds ladugård var då, 1968, under starkt förfall och skulle rivas eller brännas.

Simbassängen ordnades 1981,. Fritidshuset på Renemo 2:16 byggdes 1985, lekstugan 1990 och vävstugan slutligen, 1996.

Soldater på grenadjärtorpen nr 43 och 44 i Ombergs kompani

Från rullorna i Krigsarkivet kan följande återges:

Nr 43 i Ombergs kompani:

- 1695 *Lars Håkansson Rehn, född 1675*
- 1707 *var Ren fortfarande soldat, född 1675, kom från Radoskovilse.*
- 1710 *Jöns Rehn, "gevär och mundering behållen"*
- 1706 – 1714 *(Sannolikt) Jöns (Göran) Rehn*
- 1712 *Jöns Rehn, Korpral i stället för avsatte korpralen Stålnäbb*
- 1714 *Bengt Lindberg, död 3 september 1714*
- 1715 – 1725 *Jan Toresson Ren*
- 1716 *Jan Toresson Ren kommenderad till Sundsborg*
Förlorat sin värja i danska Norge 23 juni 1716
Lars Toresson Ren, östgöte, gift, 5½ tjänsteår, har musköt

- 1725 – 1742 Jöns (Göran) Davidsson Reen, född 1704
1735 Göran Davidsson Reen, 10 tjänsteår, 31 år från Sörmland,
död 1742 på galären Horn.
1743 – 1773 Sven Jansson Renman, född 1723
1776 Jonas Renman född 1753, commenderad till Pommern
1807 – 1827 Petter Renman
1827 – 1831 Jacob Rehn
1831 – 1871 Eric Brandt Larsson (40 år!) född 1809, kom från Åby Norrgård,
blev corpral
1871 – 1901 Carl Otto Sääf, född 1849, v corpral 1878, corpral 1881, distinktionscorpral
1884, svärdsmedalj 1901. Avsked ad interim 1901.

Carl Otto Sääf var farfar till Sven Sääf, Sjögård. När Carl Otto Sääf slutade som knekt blev han bonde och köpte Järperyd i St Åby.

Carl Otto hade redan som 15-åring blivit föräldralös. Enligt tidens sed bjöds han och hans två yngre systrar ut på "fattigauktion". Denna ägde rum 1864 i Stora Åby kyrka. Carl Otto "såldes" till lägstbjudande för 30 Rdr, medan hans två yngre systrar ej var "säljbara", De transporterade därför direkt till fattigtugan.

Det fanns ytterligare ett soldattorp i Renemo, nämligen Renemo 1:2, Ridderstorpet. Roten för detta utgjordes av Storeryd (sedemera utbytt mot Åby Jutegård), Lilla Renemo, Jonshult

och Kvarnryd. Soldater enligt rullorna:

Nr 44 i Ombergs kompani:

- Före 1714 Bengt Anderson Haake
1714 – 1720 Måns Eriksson Renman f. 1687, blev corpral
1720 – 41 Carl Olofsson Åberg, f 1697
1741 - Jacob Andersson Finn
1743 – 60 Dafwid Jöransson Rehn f. 1722
1760 -64 Anders Rehnstedt f 1740

Enligt Gmr (generalmönsterrullan) 1767 byttes Storeryd mot Åby Jutegård att ingå i roten.

- 1773 - 99 Anders Hasselgren f. 1748
1800 – 18 Petter Ridder f. 1778
1818 – 21 Trumslagare A Palm

Från 1821 har man ingen soldat kvar på torpet. Siste "riktige" soldaten blev Petter Ridder. Det är han som fått låna sitt soldatnamn till torpets namn, Ridderstorpet.

Från år 1825 ingår rusthållet från torpet i lön för en underofficer. Rusthållet Åby Jutegård utgör lön för en rustmästare Hellman enligt Gmr 1825. Därefter nämnes inga namn. Underhållet ingår i lönestaten. Följande Gmr anger endast: "Underoff. Aflöning".

Antagligen löstes sedan Ridderstorpet i sin helhet in av ägaren till Lilla Renemo.

I början av 1920-talet bodde Lill-Anders och Lina Olander på Ridderstorpet. Anders var liten och låghalt.

Därefter kom Elna och Birger Karlsson. Sedan följde Gerda Wall Karlsson, och efter några år återkom

Elna och Birger Karlsson, efter att ha bott i Kvarnryd en tid. De köpte då torpet av Axel Pettersson (Astrids svärfar). Priset var 2 500 kronor. De sålde till Mina och George ("Jard") Karlsson, som överlät till kantor Brolin i Sjögestad vilken i sin tur sålde till Birgitta och Sven-Georg Grahn omkring 1970.

Gårdar, torp och stugor i Renemo, som rivits

Abrahamskullen, Fialyckan, Kalvhagsgården, Perslyckan, Renmanstället, Tattarelyckan, Torpet Timmerkullen, "Wighastället", Ångalyckan.

Samfälligheter

I Renemo fanns några små samfälligheter: Byakällan, två mindre grusgropar, en samfällighet ute i kärret för en speciell starrtäkt.

Lite gemensamt för båda byarna

Utfartsvägar.

Renemo, som hör till St Åby har av hävd haft sin utfart mot Storeryd och sedan "prästvågen" nordost ut, till allmänna vägen ungefär vid "Hälla grind".

Sjögetorp hörde till Ödeshög och hade sin utfartsväg mot Visjö – Skönatorpet och fram till Kyrkbyn, "bynn" kallad på dialekten i Sjögetorp/Renemo. En ny utfartsväg ut mot nya vägen Ödeshög-Boet har tillkommit senare.

I samband med att man skulle samordna mjölkleveranserna per bil till mejeri, byggdes stigen mellan Renemo 2:2 och Sjögetorp 1:10 ut till bilvägsstandard. Vägsamfälligheter hade då bildats både i Renemo, med Storeryd, och i Sjögetorp med Visjö m fl. Samtidigt breddades vägen genom Renemo. Detta skedde på hösten 1944. Ytterligare en vägsamfällighet bildades för den nya sträckan – "Mellanvägen".

Redan 1923 hade man inköpt en stenkross, den kom väl till pass vid detta vägbygge. Olof Johansson Renemo berättade, att man krossade, fyllde sina "dynghäckar" med kross och släppte av hela lasset på vagnens längd. Det gick åt åtskilliga lass, trots att vägen bara är 800 m lång. Stenkrossen ägdes gemensamt av ett "bolag", där vägsamfälligheterna i Kroxeryd, Renemo, Sjögetorp, Visjö, m fl ingick.

Bron vid Storeryd byggdes ny 1944. Då rättades vägen vid brofästet och den nya bron gavs högre läge över vattnet ett tiotal meter längre mot norr än tidigare placering. 1971 byggdes den om och breddades samt förstärktes med nya järnbalkar. 1997 förstärktes fundamenten och byttes brokörbanan samt försågs denna med asfaltbeläggning.

Telefon kom till Renemo på hösten 1947. De först abonnenterna var Hilding Andersson och Johansson på Renemo 2:2. När Astrids svärmor dog 1948 ringde man till Hilding, som fick gå till Lilla Renemo med bud. Där bodde en dotter till den avlidna med familj.

Postgång till Renemo

Ända in på 1940-talet hade alla i Renemo en gemensam postlåda ute vid vägskälet vid Haga. Där fanns totalt tre lådor, som alla satta på en gran, just över diket där. Överst satt den som tillhörde komministern i Storeröd, därunder Kroxeryds, och längst ner den gemensamma för Renemo. Posten bars ut var annan dag. Från brevlådan togs den till byn av den som först passerade. Längre skedde den vidare postutdelningen hemma hos Herman eller Hilding i Renemo.

Mjölproduktion och avyttring av densamma

Fram till 1933 hade varje gård förädlat mjölken till smör eller ost för försäljning. En dag på hösten 1933 kom Arvid ner till Borgs, alldeles nerstänkt av grädden, som skulle blivit smör. Han var förargad och konstaterade: "Det är bättre att vi skickar mjölken!" Det var väl så att fram på hösten började flera kor sina, och singrätten gav beskt smör, eller inget smör alls. Renemobönderna diskuterade problemet, och kom fram till en lösning. Den 20 november 1933 gick den första mjölkskjutsen från Renemo till Ödeshögs mejeri. Från början var det bara Oskar Borg och Arvid Andersson som sålde mjölk till mejeriet.

Sedan gick mjölkskjutsen till Boet. Arvid körde och tog med mjölk från Skramlan och flera gårdar längs vägen. Tyvärr var mejeristen där inte ärlig. I Ödeshög hade fetthalten mätts till 3 % eller mer. I Boet blev det bara 2 - 2,2 %. Därmed föll priset på mjölken. Därför flyttade man efter ett år tillbaka till Ödeshög. Brevbärare Rydberg hade släp efter sin bil och åtog sig att tömma mjölksåarna för 25 öre gången. Mjölken levererades var annan dag. Priset var då 9 öre per liter, trodde Astrid.

Wettergren hade en liten lastbil. Han körde från år 1936-37 över Månsabola och Höghult till Ödeshög. Sen blev det en något större bil som startade i Rinna och körde över Renemo till Ödeshög.

Alma i Halvgården i Sjögetorp tyckte det var "fattigt" att inte ha mjölken kvar hemma, men Oskar Borg han svarade att aldrig förr hade han ätit så mycket smör och ost som efter det han började lämna mjölk till mejeriet. Stiller, som bodde i ett Visjötorp, körde mjölk från Visjö på en hästdragen gummihjulsvagn med flak.

Jakt och fiske

Gårdsägarna i Renemo har inte haft tillgång till fiske i modern tid. Tidigare betydde det åtskilligt för bönderna i Sjögetorp. Som vi kan se av Karl Anderssons dagboksanteckningar var det gott om både fisk och kräftor på 30-talet. Det hände ibland på vintrarna att man satte nät under isen. På våarna kunde man när isen var blank och tjänlig "klubba gädda". Gäddorna gick upp på grunt vatten i viken utanför Karls trädgård. Där gick han ut med en rejäl träklubba, gick försiktigt, tills han upptäckte någon tillräckligt stor gädda. Då slog han ett kraftigt slag så nära gäddan som

möjligt. Helst rakt över den. Av tryckvågen svimmade gäddan, sedan var det bara att hugga hål i isen och plocka upp den.

Även i övrigt hade fisket i Visjön ekonomiskt värde. Visserligen var fisk billig mat, men mängden gav ändå ett visst ekonomiskt tillskott, citat ur Karl Anderssons anteckningar 1932:
"Tisdagen den 5 april fick vi de första fiskarna för året, endast 4 abborrar. Onsdagen den 6 fick vi bättre, 250 mörtar, 35 abborrar samt 13 gädder cirka 41 kg. Jag sålde dem i Ödeshög på torsdagen fick 20 öre kg för mörten till Tedor samt 4 kg gädder 1,25 kg och 6 kg abborrar 55 öre kg. Hela summan 13,45 kr.
Lördagen den 9 april var jag uppe i Åby socken och sålde fisk, hade 7 kg gädder 12 kg mört o abborrar. Fick 1:40 för gäddan 50 öre för småfisken. Jag sålde för 13,09 kr Hela summan 26,54 kr. Tisdagen den 12 april fick jag 3½ kg gädder som jag sålde till Fru Karlström för 4,75."

Karl fortsätter dag för dag sina noteringar om fångster och förtjänster och avslutar den 26 april med: "Fisksumman har nu stigit till 60,79 kr.

Kräftfisket 1932 gav 205 tjog salustora kräftor. Kilopriset varierade mellan 80 öre och 1,35 per tjog. Totalt såldes kräftor för 231,75."

De här summorna kan jämföras t ex med årslön för drängen Sigurd Kullander, 210 kronor. Han var anställd i Sjögetorp 1 december 1931 – 24 oktober 1932.

Några andra kostnadsjämförelser: "Samuelsson köpt en gris 75 kr"

"Sålt smör 1933: 4 maj 2 kg á 1,60, 15 aug. 9 kg á 1,70, 10 dec. 5 kg á 2:-"

"9 maj skoning av 2 hästar 3,50".

Kräftfisket anses fortfarande värdefullt, men kanske mest som nöje. På 1970-talet, när jag (Nils Lagervall) under många år fiskade tillsammans med Karl Andersson, på hans fiskevatten, kunde vi få 20 –25 kilo på en säsong, vilket är ungefär 30-35 tjog, att jämföra med fångsten 240 tjog år 1937. 1983 blev det kräftpest i Visjön, och på några dagar just före kräftfångsttiden slogs hela stammen av flodkräfta ut. Det sköljdes mot land drivvor av döda kräftor. Efter några år planterades signalkräfta in. Den stammen har etablerat sig bra, och årsfångsterna ökar igen.

Kräftpremiär den 8 aug 1971, Vid åorna Karl Andersson, i ekan dessutom Nils och Berit Lagervall. Intresserade åskådare i kanoten Maria och Björn Lagervall.

Jakten har av tradition omfattat småvilt hare, räv och skogsfågel. I Karl Anderssons dagbok nedan, kan vi läsa att andjakten var livlig 1937. Jägarnas stora årsfest har länge varit, och är älgjakten. Under de år vi kan överblicka har det nog fällt i genomsnitt en älg om året i Renemo och Sjögetorp tillsammans, även om det vissa året fallit både två och tre sammanlagt i de båda byarna. Till flera år in på 1970-talet såg man då och då tjäder och orre. Orrspel och morkullornas sträcklåten hördes flitigt. Morkulla har jagats även på senare år.

De senaste 20 år har jakten på skogsfågel varit helt borta. Lodjur har förekommit då och då. Vintern 1997-98 har lo iakttagits ett antal gånger. På senare år har också mårhundens varit synlig av flera iakttagare i Renemo och Storeryd.

Rådjur har blivit ett vanligt byte. Rådjurestammen kan anses vara stor 1997-98. Ofta ser man rådjur. Spillning av både älg och rådjur är frekvent i markerna. Räven har återhämtat sig efter skabbangreppen och hörs nu åter i skogarna.

Skogen

Skogen har blivit en allt viktigare inkomstkälla. I Karl Anderssons dagbok nedan talas om avverkningar. För Renemo var det naturligt att anlita sågen i Kroxeryd. Vägen mellan Renemo och Sjögetorp var länge svårframkomlig. Virke och andra skogsprodukter såldes från Sjögetorp till fabrikerna i Ödeshög, eller sågades på sågen där.

Men samtidigt har skogen krävt sin skötsel. Återplantering av gran och fur har varit viktigt alltsedan 1920- och 30-talen. Två bilder från hösten 1937:

Här är planteringslaget samlat på Lilla Renemo vid gårdsgården till "Svältaskogen" Från vänster: Axel Pettersson, Rut Karlsson, Oskar Borg, Sture Ek, Maj Karlsson, Arne Arvidsson, Olle Bardh, Kristina Wigh, Arvid Andersson, Siri Stålnapp, Hilding Andersson, "Plantören" och Astrid Borg (Pettersson)

Samma lag i rast:
Oskar Borg, Sture Ek, Arvid Andersson (skymd), Kristina Wigh, Siri Stålnapp, Maj Karlsson, Ridderstorpet, Axel Pettersson, Arne Arvidsson, Rut Karlsson, Signe Johansson, Astrid Borg (Pettersson) Hilding Andersson, "Plantören" i skuggan.

Sjögetorps by

Sjögetorps by omfattar ett mantal. Gården 1:3, "Halvgården" är ett halvt mantal, medan gårdarna 1:10 och 1:11 vardera är ett fjärdedels mantal. Därtill kommer "Knektatorpet" 1:4.

Några ägare till "Halvgården", Sjögetorp 1:3

Hulda och Johan Jonsson. Johan Jonsson var nämndeman

Änkan Hulda

Valfrid Karlsson (svärson till Johan Jonsson gift med Alma som var dotter i gården och ärvde den) Valfrid var bror till Anna Andersson, "Hildings" i Renemo

Helge Carlsson (son till Valfrid Karlsson) och hh Dagmar

Madeleine Dahl (dotterdotter till Helge Carlsson)

Några ägare till Sjögetorp 1:11 f d 1:2 B, ibland kallat "Berget"

Johan Fredrik Pettersson, född i Boet 1829 köpte gården 14 mars 1863. Han och hela hans familj flyttade 24 oktober 1862 ut från Renemo. Johan Fredrik var gift med Sara Lovisa Svensson (Se ägare till litt F :V i Renemo på sid 4!) Johan Fredrik dog 1917, Sara Lovisa 1905. Nästa ägare var deras son

Karl Johansson och hans hustru Hilda Johansson. Karl dog 1937 och Hilda på 1960-talet.

Hilda Johansson, som änka, samt barnen

Olga född 1915 och Simon Johansson, född 1912. Simon dog 1969

Olga Johansson dog 1992, arvinge: Allmänna arvsfonden. Gården sålde 1993 till

Ulrika Krynitz, Håkan Strotz och Göran Strotz

Några ägare till Sjögetorp 1:10, och några gårdsaffärer:

Gården 1:10, med 1:4, brukas sedan 1930-talets början av Karl Andersson. Han tog över brukandet av gården efter sin far, vid dennes bortgång 1934.

Sjögetorp sommaren 1928

Anna och Frans Oskar
Andersson, Lydia Andersson,
(Johansson) och Karl Andersson

Före 1859 Karl Jonsson och hans hustru Katarina Lovisa Petersdotter
1859 - 1875 Karl Peter Blid och h.h. Johanna Johansdotter
1869 avlider K P Blid, gården säljs på auktion genom god mans försorg
gården ropas in av Anders Peter Wild
1873 tillköpt mark från arvingar till pigan Maria Jönsdotter
1876 – 1888 Anders Peter Wild och h.h. Anna Lisa Johansdotter (köpebrev 7.10.1874)
köper Frans Oskar Wild Andersson en del av gården av sina föräldrar
efter faderns död övertar Frans Oskar resten av gården.
K.P. Blids köp hade inte blivit fullständigt lagfaret, och därmed inte heller
A.P. Wilds köp till alla delar. Det blev därför en utdragen process innan lagfart slutligen lämnades
till F. O Andersson (Wild) år 1900.
På 1850-talet hade dåvarande ägare till gården lämnat bort Sjötorpet under 49 år genom
förpantningsbrev. Förpantningsbrevet föreskrev bl a en viss årlig arrendesumma som torparen
skulle betala till hemmansägaren. Torpinnehavaren å sin sida hade bl a rätt ”att erhålla”
vedbrand.
Sedan A P Wild hade ägt Sjögetorp ett antal år hade torparens änka gift om sig och flyttat till
Brodderyd. Hon hade då slutat att betala arrendet. Wild stämde henne på ett antal års arrende, och
hon genstämde för att hon inte hade ”erhållit” någon vedbrand. Processen pågick i flera år, och
ropades upp vid flera tillfällen på ting i Ödeshög.
1934 avlider Frans Oskar Andersson ”lugnt och stilla 1 juni 1,30 fm”, han var född 7 aug
1852. H h Anna Josefina levde 1876-1963.
Karl Andersson var den som fick ta över gårdens skötsel och ansvaret direkt efter faderns död. Så
småningom, vid arvskifte, tillskiftades Karl Andersson gården. Karl hade en syster, Lydia, f
1908, död 1976, gift 1944 med John Johansson.
Under några år bodde Lydia och John kvar i Sjögetorp och delade gårdens skötsel med Karl. Från
1950 ägde och brukade John och Lydia Renemo 2:4.

”Köpebrev

*Emot fyrratusenfemhundrastru rdr 50 öre försäljer vi vår ägande fastighet trisextondels mantal Krona
skatte Rusthåll Sjögetorp No 111 Vadstena Kompagnie, beläget i Ödeshögs socken Lyrings Härad till
Anders Petter Wild, och dess Hustru Anna Lisa Johansdotter i Sunnesjö, och som vi ofvannemda
Köpekillning till fullu genom nogaktig förskrifning bekommet med 4507rdr 50 öre Riksmünt och
varder härmed quitterade altså afhänder vi oss allan Rätt till ofvan bemälda 3/16delar Sjögetorp och
tillegne det samma bemelte Anders Petter Wild och dess Hustru att för Sig och arfvingar Evärdeligt äga
och befarnga, Till yttermera vessa hafva vi detta Salobrev med våra namn och bomarken Stadfästadt som
skedde uti Sjögetorp den 7de october 1874*

Wittne

C August Andersson

EG Brandt

Carl Petter Blid

C P B

Carolina Jönsdotter

C I D

Johanna Johansdotter

I I D 2 ”

Grenadjärtorpet i Sjögetorp

I roten ingick, förutom Sjögetorp, också Råby, Rödebol och UGGLEHULT

Soldater vid grenadjärtorpet nr 111 i Vadstena compaignie:

<i>Före 1709</i>	<i>Anders Siöman</i>
<i>1709 - 1730</i>	<i>Nils Giädda f. 1685</i>
<i>1730 - 1736</i>	<i>Lars Skylt f 1707</i>
<i>1736 - 1761</i>	<i>Magnus Ringman f 1717</i>
<i>1762 - 1785</i>	<i>Hans Ringman f 1739</i>
<i>1785 - 1801</i>	<i>Jonas Pihl f 1763, blev corpral</i>
<i>1801 - 1815</i>	<i>Anders Flinta f 1776, commenderad till Pommern. Efter återkomsten flyttad till 110 Åby Södergård</i>
<i>1815 - 1816</i>	<i>Jonas Fast</i>
<i>1817 - 1831</i>	<i>Anders Sjöberg f 1796</i>
<i>1832 - 1837</i>	<i>C P Ståhl f 1810</i>
<i>1837 - 1841</i>	<i>Lind f 1805</i>
<i>1841 - 1866</i>	<i>Jean Skjön f 1819</i>
<i>1866 - 1872</i>	<i>Johan Alfred Skott f 1845</i>
<i>1872 - 1890</i>	<i>Carl August Sköld f 1851 d. 1890</i>
<i>1892 - 1924</i>	<i>Johan August Sköld f 1868, soldat 1891 - 1924, dog 1929</i>

Soldattorpet i Sjögetorp behölls när indelningsverket avskaffades som gemensam egendom till de tre gårdarna i byn fram till 1921. Under en tid var det bebott av soldaten Sköld. Änkan efter siste tjänstgörande soldaten vid roten bodde kvar ytterligare några år. ”Mor Sköld” flyttade sedan till Ödeshög, bl a bodde hon ett antal år hos Eda Borg, sedan Eda blivit änka, i hennes fastighet.

År 1921 mättes torpet upp av lantmäteriet, och gavs registerbeteckningen Sjögetorp 1:4. Därpå såldes det till Herman Andersson i Renemo. Köpet transporterades emellertid direkt till Frans Oskar Andersson. Allt sedan dess har det varit i sambruk med gården 1:10. (f d 1:2 A).

Livet i Sjögetorp året 1937

Karl Andersson förde under lång tid noggranna anteckningar och dagbok. Med hans medgivande återges här utdrag ur anteckningarna från år 1937.

Noteringarna speglar på ett finstämt sätt det vardagliga bondelivet som småbrukare i skogsbygden och hur de och deras anhöriga levde på 1930-talet. Beroendet av väder, av grannar och ömsesidig hjälp, liksom naturhushållningen och förhållandevis liten tillgång till kontanter framgår tydligt.

Karl har i stort sett någon anteckning för varje dag. Det här återgivna är alltså inte allt men det ger en god bild av livet på landet. De anteckningar som valts ut, är kompletta för den angivna dagen. I Dagboken – LANTBRUKSKALENDERN – har Karl också noggranna anteckningar

över inkomster och utgifter.

Karl Andersson skriver:

58

Januari 6. *Tredde dagen mitt väder, på e.m. var vi hos Otto Samuelsson på kafferep. På kvällen en vacker snöstorm.*

Januari 7. *Torsdag snöde det nästan hela dagen samt kalla de till en smärningom.*

Januari 8. *Idag är det vinterligt, 4-5 km snö och rätt kallt. Jag badade!*

Januari 9. *Lördag var jag hos Karl Borg sedan å till jag åbyvägen till Ödeshög. Temperaturen steg till mildväder.*

Januari 10. *Idag är det söndag mitt väder.*

59

Januari 11. *Idag har Arne Andersson varit här och hjälpt mig hugga ved. Dimma på morgonen, vackert väder på e.m.*

Januari 12. *Jag har idag varit i Ödeshög åt kvarnen samt torget. Mamma o Lydia har varit i Kanikenäs idag på kaffe.*

Januari 13. *Idag har jag varit efter selarna hos Karl Borg, dom kostade 35 kr. Jag var också till Halvgården med kvigan. Rätt kallt. Edla var här.*

Januari 14. *Det har varit blåsigt idag omkring 0 grader. Jag har varit i skogen idag och klyvde ved samt hugget enstaver. Anna J fr Renemo var här på e.m.*

Januari 15. *Det är fortfarande blåsigt och kallt omkring 0 grader. Jag har hugget staver och buskat idag. Har också varit i Bergskullen ikväll kl 5.30*

- Januari 11 Idag har Arne Andersson varit här och hjälpt mig hugga ved. Dimma på morgonen, vackert väder på e.m.
- Januari 12 Jag har varit i Ödeshög åt kvarnen samt torget. Mamma o Lydia har varit i Kanikenäs idag på kaffe.
- Januari 13 Idag har jag varit efter selarna hos Karl Borg, dom kostade 35 kr. Jag var också till Halvgården med kvigan. Rätt kallt Edla var här.
- Januari 14 Det har varit blåsigt idag, omkring 0 grader. Jag har varit i skogen idag och klyvde ved samt hugget enstaver. Anna J fr Renemo var här på e.m.
- Januari 15 Det är fortfarande blåsigt och kallt, omkring 0 grader. Jag har hugget staver och buskat idag. Har också varit i Bergskullen ikväll kl 5.30
- Januari 16 Det blåser hårdare idag än igår, -1 grad. Jag var i skogen på f.m. På e.m. körde jag hem bränsle med hela paret. Lydia var till Ödeshög och handla.
- Januari 17 Söndag klart och vackert väder. Lite lugnare. Hugo kom hit och hälsade på. På e.m. var vi hos Nils Andersson i Visjö på kafferep.

- Januari 18 Måndag. Åter hård vind och kallt. Jag var till skogen en stund. Mamma och Lydia var till Johansson Renemo på e.m.
- Januari 19 Idag storm och kallt. Jag cyklade till torget i Ödeshög. På kvällen kom Astrid Håkansson hit.
- Januari 20 Onsdag vart det äntligen nästan lugnt väder med 5 grader kallt samt snöade. Jag sköt in 10 skottkärror rötter på eftermiddagen
- Januari 21 Torsdag: Kallt -13 grader. Vi körde foder från Knektatorpet, 2 lass sjöfoder, 1 lass klöver samt 1 lass löv på vagn. Livförsäkringsagenten kom på aftonen.
- Januari 22 Fredag -10 grader kallt. Jag har varit i skogen idag, klart och vackert väder. Jag band baggen.
- Januari 23 Lördag 1 grad varmt. Isbark på morgonen. Jag var åt kvarnen i Ödeshög. Kl 3 kafferep hos Karl Flink Kanikenäs.
- Januari 24 Söndag kallt och blåsigt samt klart. Bandy premiär på Visjön. Jag åkte skridskor på e.m.. Lydia spark.

Det var anteckningar från två hela januariveckor. Lite längre fram på vintern, som blev både snörik, kall och lång saxar vi vidare:

- Februari 11 Torsdag. Jag har idag kört bränsle. Millt väder och omkring 0 grader. På kvällen var vi i Ödeshög och åhörde Hj. Danielsson.
- Februari 12 Fredag: Körd även då pinnar. Bra före. Albin i Basliden var här på e.m. och drack kaffe.
- Februari 13 Lördag tog vi upp is. Knut Flink hjälpte mig 3 lass. Tillammans 41 isar storlek 50 x 50 cm.
- Februari 14 Söndag Kafferep hos Simon Bengtsson Visjö. Trädgårdsmästaren Oskarsson var här samt Ernst i Bråten. Vackert väder.
- Februari 20 Lördag. Var Åke och jag till Ödeshög, på e.m. plöjde Simon, Olga, Astrid samt Åke och jag + 2 par hästar vägen.
- Februari 21 Söndag: Stora travtävlingar på Wisjön besökt av 2 000hövdad publik. Vackert och fint väder en härlig vinterfest.
- Februari 23 Tisdag. Var till Ödeshög köpte hem en järnspis.
- Februari 26 Fredag: Var Ernst i Bråten här och satte in järnspisen. Klart och 15 grader kallt på morgonen.
- Februari 27 Lördag: Full snöstorm hela dagen. På e.m. lade vi in nytt terde hos Flora.
- Februari 28 Söndag: Begravning efter Hermans Augusta i Renemo. 16 st släpartiskjutsar från Ödeshögstrakten åkte förbi. Mildväder.
- Mars 5 Fredag: Auktion i Stoeryd. Åke och jag var där. Lindvall var här och plåtslagerade. Snöväder.
- Mars 8 Måndag Klart och kallt. Vi tog ner 6 ekar i ängen. 13 grader kallt. Auktion i Börstabil och Stenseryd.
- Mars 10 Onsdag: 18 grader kallt. Jag var på köråka med stockar åt Karl Flink. Auktion i Gatugården.
- Mars 11 Torsdag: 15 grader kallt med hård snöstorm. Vi högg ved i vedboden. Auktion i Orrnäs.
- Mars 12 Fredag: 12 grader kallt, fortsatt hård byig snöstorm. Snö i meterhöga drivor. Vi sågade sönder den gamla lindstubben. Auktion i Krisseby.
- Mars 14 Söndag: Återigen snö. På eftermiddagen var vi på Halvgården på möte av Pastor

- Sköld.
- Mars 15 Måndag: disigt och regnigt. Vi var till Ödeshög med ekstockar. Snön på jämna 75 cm
- Mars 17 Onsdag Uppehållsväder omkring 0 grader. Jag har varit till Fabriken med ett lass ekstockar. Bra före.
- Mars 18 Torsdag: Mulet och uppehållsväder något över 0 punkten. Jag var till fabriken med slanor och björkstockar.
- Mars 19 Fredag: Mulet och disigt. Valfrid och jag plöjde utvägen på morgonen för begravningen. På e.m. skjutsade jag mamma till begravningen efter Eda Karlsson.
- Mars 22 Måndag. Det har snöat i natt och kyligare. Otto var här och slaktade en gris På e.m. högg vi ved. Auktion hos Åbergs i Öninge.
- Mars 23 Tisdag var jag till Ödeshög med grishalvan. Åkte gamla vägen på kälkar. Mätte av ekstockarna.
- Mars 25 Torsdag: körde hem 2 lass ekpinnar snedde sedan eke. På eftermiddagen auktion i Alboryd.
- April 3 Lördag: Mildväder. Vi var till Ödeshög efter hästräfsa. Skodde även Tibin.
- April 4 Söndag: Det börjar våras lite, det fryser ej om nätterna, mycket snö kvar i markerna.
- April 5 Måndag: Vi körde ut ekved och björkved i ängen, var även i Bergskullen med kvigan. Lundkvist i Basliden var här och sålde frö.
- April 8 Torsdag: vackert mildt väder Snön är nu nästan slut. Jag körde ut björkar på f.m. På kvällen var Vallbo här och tog den felställda.
- April 9 Fredag: Var jag till Ödeshög och talte med Vallbo. Kossan dog på förmiddagen. Vi sjösatte ekan och satte ut 2 nät.
- April 10 Lördag fick vi 3 gäddor i näten samt några mörtar, första för året.
- April 11 Söndag fick vi 62 mörtar i näten på morgonen. På aftonen sammanträde med tröskverket här.
- April 14 Onsdag fick vi ett 50-tal mörtar samt 2 gäddor, vi röjde samt eldade ris i ängen på e.m. Hård blåst
- April 22 Torsdag: Varmt för årstiden, vi högg ved i Knektabetet och har nu slutat vedhugget.
- April 24 Lördag Härligt vårväder jag var till Ödeshög på f.m. Jag körde makadam på e.m. Åke rensade staver på beting 7 tjog ekstaver.

Så står vårarbetet för dörren. Snart börjar sådden :

- Maj 3 Måndag härligt väder vi började harva i Knektatorpet. Otto var här och slaktade en kalv på e.m.
- Maj 4 Tisdag: Varmt och skönt väder. Åke och jag var till torget sålde potatis och kalven, harvade på e.m. sådde blomfrö.
- Maj 5 Onsdag. Jag sådde klöverfrö på råggärdet, sköt in rötter. Hörde göken för första gången i år. Åke sladdade och harvade i knektatorpet.
- Maj 8 Lördag: Började vi så. 350 kg i Knektatorpet. Åke ringvältade med Flora.
- Maj 10 Måndag: mulet och lite regn, vi harvade och sladdade, sådde ärtor.
- Maj 12 Onsdag: harvade vi med enbeten Lilla Lyckan som jag sådde på e.m. 88 kg. Otto var här och slaktade en kalv på kvällen.
- Maj 13 Torsdag: Var på morgonen till Halvgården med kalven. Sladdade, harvade sådde

samt ringvältade tallbacksåkern

Maj 14 Fredag: Flora fölade vid 3-tiden på morgonen. Vi sådde stora lindåkern 130 kg. På kvällen började det regna. Stina kattlade, fick 2 barn.

Sen följde en kall, regnig och blåsig pingst, men Åke var till Omberg på annandagen.

- Maj 18 Tisdag var till Ödeshög. Åke var med köpte smågrisar. Körde ut gödsel i Ångalyckan på e.m.
- Maj 20 Torsdag: Tog ut Flora och harvade i Ångalycka, sådde på kvällen. Göken gol kl 9 e.m. Kalle o Åke svirvlade på sjön fick en gädda.
- Maj 21 Fredag. Vackert väder fruntimmerna byker. Vi har harvat färdigt i Sjötorpet samt sått färdigt i Ångalyckan samt ringvältat den.
- Maj 22 Lördag: sådde i Sjötorpet för hand till midd. Åke ringvältade på e.m. körde jag ut husgödslen samt 3 lass gödsel på rotlandet. Hugo kom på kvällen.
- Maj 23 Söndag: Blåsig vackert väder. Jag provåkte Hugos motorcykel Sjögetorp – Krokseryd – Åby kyrka – Heda – Hejla backe – Hemmingtorp – Ödeshög – Sjögetorp. Jag var hos Hilma och drack kaffe.
- Maj 24 Måndag: vackert väder sådde Lassalyckorna 45 kg samt rötter. Lade 2 höns..
- Maj 25 Tisdag sådde jag Mossagärdet 70 kg Sedan åkte jag till Ödeshög på e.m. körde vi färgödsel till potatislandet.
- Maj 26 Onsdag: plöjde Åke potatislandet på f.m. sedan satte vi på e.m. Varmt väder. Syrenerna blommar, liljekonvaljer blommar.
- Maj 27 Torsdag regnade åskan gick hela e.m. Frun i Bergskullen kom på e.m. Vi sådde linet.
- Maj 28 Fredag Blåsig regn på morgonen. Vi rev potatis på f.m. på e.m. satte vi potatis på lilla åkern vid linden.
- Maj 31 Måndag: Häftig åska på morgonen vi satte upp stängselgrindar färdigt på trädet freade gärdesgårdar på e.m.

Med juni kommer sommaren...

- Juni 3 Torsdag gälade färdigt gärdesgården, började sedan slå ned stolpar.
- Juni 4 Fredag satte upp staket i knektabetet släppte vall hästarna middag.
- Juni 7 Måndag släppte vall korna, kalvarna på söndag. På em började vi hacka rötter.
- Juni 8 Tisdag var till Ödeshög provade Flora. Åke hackade rötter slutade på kvällen.
- Juni 12 Lördag vackert väder. Började gallra rötter. Hugo kom på kvällen på motorcykeln.
- Juni 14 Måndag gallrade rötter hela dagen. Blomma kalvade på e.m.
- Juni 15 Tisdag : Åke slutade gallra rötter jag var till Ödeshög och Klockaregården med Flora. På kvällen gjorde vi en fiskbur.
- Juni 17 Torsdag: Hackade vi rötter allesammans och slutade på kvällen.
- Juni 18 Fredag: Flyttade korna till nytt bete grävde sedan dike på Ångalyckan slutade på kvällen. Kafferep i Basliden.
- Juni 19 Lördag plöjde jag upp trädet Åke började slå i trädgården.
- Juni 20 Söndag: var Åke, Simon och jag på cykeltur till Källstad Wadstena Tåkern mm. Friskt och vackert väder.

- Juni 21 Måndag slog vi färdigt trädgården samt började på renarna regn delvis hela dagen.*
- Juni 23 Onsdag: midsommarafton vi slog färdigt Ladugårdsgärdet på f.m. Ostadigt väder och rätt kyligt*
- Juni 24 Torsdag: Midsommardagen vackert väder var på f.m. till Ödeshög. På e.m. var vi till Boets loge på Ringdansfest.*
- Juni 26 Lördag slog vi av 2 timotejåkrar på f.m. sedan vände vi hö samt körde in 2 lass hö på e.m.*
- Juni 28 Måndag: Slog vi till 10-kaffet. Stäckte timotej, körde in 2 lass hö samt började slå klöver med maskin.*
- Juni 29 Tisdag Regn på e.m. och kvällen var till Ödeshög och skodde Fibin Slog klöver på e.m.*
- Juni 30 Onsdag Upphållsväder vi slog hårdvall på f.m. slog klöver på e.m. med maskin. Frigge var här efter skor.*
- Juli 1 Torsdag mulet och blåsig. Vi har slagit ängen. 6 man och 3 kvinns. K Flink, O Samuelsson, Arne Andersson, Elof samt Åke och jag, Edla, Annalisa Lydia*

Slåttagille på Sjögetorps-åker 1938 (Lackagården i Renemo) Stående:

Arne Arvidsson, Nisse Kling, Karl Johansson, Oskar Karlsson, Bergskullen, Arvid Andersson, Gunnar Johansson, Karl Flink, Kanikenäs, Elof Karlsson, Bergskullen.

Sittande:

Olga Johansson, Åke Johansson, Astrid Borg, Olle Johansson och Signe Johansson

- Juli 3 Lördag varmt och vackert väder Vi körde in 6 lass hö 5 från ängen och 1 från sjögärdet.*
- Juli 4 Söndag varmt och solklart. Vi var till Hembygdsfesten i Gränna (började slå denna dag 1938)*
- Juli 7 Onsdag har rensat rovlandet, Krakat klöver slog den sista klövern på f.m. med maskin. Stukade potatisen. Varmt vackert soligt väder.*
- Juli 8 Torsdag: varmt det har varit mellan 25 –30 grader hela veckan, krakade klöver. På kvällen var Åke och jag på slättergille hos Mattsson Visjö.*
- Juli 9 Fredag. Hästräfsade klövern på morgonen slog sedan i Knektatorpet krakade klöver på kvällen. Frigge kom med skor på kvällen.*
- Juli 10 Lördag var till Bergskullen med Nätta. Körde in 4 lass klöver. Krakade och räfsade den sista klövern. Fortfarande varmt.*
- Juli 15 Torsdag varmt körde klöver hela dagen*

- Juli 16 Fredag varmt slutade slå hårdvallen körde klöver
Juli 17 Lördag körde hö och klöver 5 lass hö, 3 lass klöver. Slutat in höt och klövern, 20 lass klöver.
Juli 20 Tisdag torrt varmt var till Ödeshög kvarnen åkte efter Fibin. Åke slog i kärret.
Juli 21 Onsdag vi slutade slå i kärret. Torrt varmt och kvavt intet regn har fallit sen månadsskiftet men i kväll vart det häftig åska och regn.
Juli 22 Torsdag var Mamma, Åke och jag och plockade hallon på f.m. på e.m. åska och regn.
Juli 23 Fredag harvade på trädet, borrade sten sköt på kvällen. Karl Johansson begrovs på e.m. regn vid middagstiden.
Juli 31 Lördag körde gödsel på morgonen, hässjade sedan vicker tjärade ekan på kvällen
Augusti 1 änderna lovlige det small riktigt på morgonen Hilda i Basliden var här, vackert väder.
Augusti 2 Måndag slaktade en kalv sedan började vi meja råg vackert väder.
Augusti 4 Onsdag kom konsulenten och mätte ut kulturbetet, mejade råg en stund och så regn igen.
Augusti 5 Torsdag: slutade vi meja råg i Ladugårdsgärdet, räfsade rågen på aftonen uppehållsväder.

Rågskylar på ladugårdsgärdet

- Augusti 6 Fredag: mejade rågen i Lassalyckan samt slog vicker
Augusti 7 Kräftor lördag var till Bodebol efter en lykta kräftorna lovlige på kvällen.
Augusti 8 Söndag: Var till Ödeshög med kräftor 15 tjog. Åke 2 tjog. Kl 3 möte hos Simon Lydia var till Gränna. Fick 12 tjog i burarna.
Augusti 9 Måndag: Hård åska hela morgonen. Vi mejade vete på e.m. Fick 12 tjog i burarna.
Augusti 10 Tisdag: var till Ödeshög med 23 tjog kräftor, snedde löv på e.m. vackert väder.
Augusti 11 Onsdag: Slog fröklövern på f.m. samt krakade den. Mejade säd på e.m.

- Fick 14 tjog kräft. Kafferep hos Lundkvist Basliden.
- Augusti 12 Torsdag: var till Ödeshög med kräftor på morgonen, mejade säd med maskin.
- Augusti 13 Fredag: mejade säd. Tunborg var här efter kräftor på e.m.
- August 14 Lördag körde in vickern, råg samt löv.
- Augusti 15 Söndag var till Söndagsskolfest i Eberneser, regn på e.m.
- Augusti 19 Torsdag: mejade vicker med maskin på lindgården.
- Augusti 20 Fredag: Körde in rågen på f.m. krakade vicker på e.m.
- Augusti 23 Måndag: mejade säd i Sjötorpet.
- Augusti 24 Tisdag: mejade vicker med maskin i Ängalyckan.
- Augusti 25 Onsdag: mejade säd på Mossagården Krakade vicker i Ängalycka. Åska
- Augusti 26 Torsdag: slutade meja säden, körde säd från knektat.
- Augusti 27 Fredag var till kvarnen samt med kräftor. Körde säd på e.m. regn på kvällen.
- Augusti 30 Måndag: Körde säd från lilla lyckan. Vackert väder.
- September 1 Onsdag: snedde löv. Anna Lisa var här.
- September 2 Torsdag: Regnet Plockade lingon på .m. harvade trädet på e.m.
- September 3 Fredag: Körde säd hela dagen 12 lass, var till Ödeshög med kräftor på kvällen. Blåsig.
- September 4 Lördag körde säd 4 lass samt satte lövstack. Ola Fredriksson kom och ville hyra tomt till sommarvilla vid sjön.
- September 6 Måndag slutade köra in den sista säden 5 lass från Ängalyckan
- September 7 Tisdag: Har varit till Ödeshög, skott Flora. Åke kör gödsel och började plöja på trädet.

Här börjar höstsysslorna ta över. Det mesta av skörden är inne, Åkrar gödglas, plöjs, sladdas, harvas ...

- September 11 Lördag slutade plöja trädet, sladdade också Snedde löv på e.m. Jag var till Ödeshög på f.m. Åke är i Bergskullen och kör säd. Oste hos Flink.
- September 13 Måndag: Regn hela dagen. Vi rengjorde ladugården.
- September 16 Torsdag: var Åke och jag till Halvgården på tröskverket trask 53 säck.
- September 18 Lördag snedde asplöv på f.m. började kalka lagårn. Sanna i Basliden, Ellna i Ridderstorpet samt Kalle Håkan var här, Rune Håkansson.
- September 19 Söndag: Kyrkoherdeinstallation i St Åby kyrka. Kl 3 möte i Kanikenäs Art (?) var där
- September 20 Måndag regn hela dagen Vi kalkade ladugården.
- September 21 Tisdag regn var till Ödeshög tog hem säaråg. Oste hos K Blom
- September 23 Torsdag: var till Ödeshög med den (slaktade) grisen, körde sedan in ett lass löv På e.m. tröskte vi hos Simon.
- September 24 Fredag: vackert väder tröskte hos Simon slutade på kvällen fick 60 säckar
- September 25 Lördag jag sådde höstsäden 60 kg vete, 140 kg råg.
Åke var hos Johansson Renemo på trösk
- September 28 Tisdag Var till Ödeshög skottade rågen. Bar dän potatiskålen. Åke var hos Johansson och Bergskullen på trösk.
- September 29 Onsdag plockade potatis vackert väder Åke var i Bergskullen och Kanikenäs.
- September 30 Torsdag slutade plocka potatis Brittsommar.
- Oktober 1 Fredag: sådde potatisåker med råg

Oktober 4 Måndag: Vi tröskar idag 47 säckar
Oktober 5 Tisdag: Fortsättning på tröskningen 53 säckar = 100 säck

Höstarbetet fortsätter ...

Oktober 15 Fredag slutade rotupptagningen Var till tjuren med Stjerna 2
Oktober 16 Lördag Körde ihop rötter. Jag var på begravning på e.m. i Hemmingstorp.
Oktober 20 Onsdag var till Frigge med 2 m ved 2 ¼ tunna potatis i hemväg. Fåren klipptes.
Körde gödsel på e.m.
Oktober 23 Lördag plöjningstävlan i Kråketorp
Oktober 27 Onsdag Fläsk-Otto var här och slaktade en gris och en lammunge.
Oktober 28 Torsdag: var till Ödeshög med slakt samt till kvarnen.
Oktober 29 Fredag: Kossan Maja kalvade kl 2 på morgonen.
Oktober 30 Lördag: Plöjer, på kvällen paketauktion i Åsa missionshus
November 1 Måndag: Klart och vackert väder. Plöjer på klövervallen.
November 3 Onsdag: Hugger pinnbränsle i mellanåt. Åke plöjer på klövervallen.
November 5 Fredag: Mulet var till Lyckan St Åby och nötade klöverfrö.
November 6 Lördag: Något klaraste himmel. Otto Samuelsson hade födelsehippa på e.m.
November 8 Måndag Vackert väder. Har nu varit vackert och knappt ej regnat något sedan 21 september.
November 9 Tisdag: Cyklade till Ödeshög. Ingesson kom med torvströ på kvällen. Regn på kvällen.
November 10 Onsdag: slutat plöja klövervallen. Har brutet sten i knektatorpet, regn på e.m. och kvällen.
November 11 Torsdag jag har varit till kvarnen. Åke borrar sten i Knektatorpet, skjuter och bryter på kvällen.
November 12 Fredag: regn och snöblask snöade på kvällen, första för året frös på, på natten.
November 14 Kallt 5 grader. Spelmansstämma i Karl Anderssons, född Wild, drängkåk.
November 15 Måndag 8 grader kallt vi gräver dike i ängen. Frigge var här med stövlar.
November 18 Torsdag: Kallt, har snöat i natt. Tatara handlare var här. Grävde diket färdigt
November 19 Fredag: Kallare. Flyttade in separatorn i köket. Frigge var efter mjölk. Hugde av ljungtuvor på e.m..
November 20 Lördag: mildväder, hyvlade upp kälktislar m.m.
November 22 Måndag klart något fruset. Var i Kanikenäs och brätade lin.
November 23 Tisdag: Morsan och jag var till torget. Åkte efter Fibin.
November 24 Onsdag: Klart fryser på på kvällen. Jag var till kvarnen. Vannade råg på e.m.
November 28 Söndag Klart kallt. Var till Lödarn i Åryd. Lydia och Olga var till Bäck.
November 30 Tisdag Kallt och grått. Anders braskar. Cyklade till Ödeshög.
December 1 Onsdag: Snöade hela dagen. Åke var i Bergskullen och slaktade. Sanna och Hilda i Basliden var här. Vi släpade ihop lövbjörkar
December 2 Torsdag: Fortsättning av snöstormen. Snön ligger nu i höga drivor. Vi snickrade.
December 4 Lördag äntligen uppehållsväder. Vi plöjde och skottade snö hela dagen.
December 5 Söndag 18 grader kallt klart och solsken.
December 6 Måndag 20 grader kallt, kokade potatis körde löv samt körde in 3 lass rötter.
December 7 Tisdag Kallt och yrväder, åkte släde till Ödeshög, skarpskodde Flora.
December 8 Onsdag: Kallt, körde ekved till Karlström, skodde sedan Fibin. (1938 samma dag: milt kört ved till Holstensson Ödeshög.)

- December 9 Torsdag. 18-20 grader kallt. Körde 1 lass ekved till Karlströms, samt 1 lass björkved till Holstensson.
- December 12 Söndag: Mulet snöigt. Var till Julskyltningen Ösjö. (tog hem batteriet på Lördagen, nya plattor)
- December 17 Fredag: 5 grader kallt, hård snöstorm. Jag var med ved till Gubben på berget
- December 19 Söndag: letade julgranar, var till Lilla Renemo med tjurko på kvällen.
- December 20 Måndag: Plöjde utvägen på f.m. Var i ängen och högg björke på e.m..
- December 21 Tisdag Julmarknad i Ödeshög.
- December 22 Onsdag: Var till kvarnen på f.m. körde hem lövstacken i 1 lass på e.m.
- December 23 Torsdag: körde in 4 lass rötter 5 grader kallt på morgonen.
Var hos Otto Johansson på kvällen.
- December 24 Julafton. Blidväder jag cyklade till Ödeshög.
- December 25 Juldagen var till julottan fint före med bjällerklang. Snöblask.
Vi var till Kanikenäs på e.m.
- December 26 Annandag jul. Fruset på och bra kallt. Var till söndagsskolfesten i Eberneser.
- December 27 Måndag, tredjedag jul körde vi makadam med enbetar. På e.m. var vi till Halvgården på julkaffegille.
- December 28 Tisdag körde vi åter makadam tillsammans 8 lass. På e.m. var vi på Julkaffe hos Simon, Olga och Hilda.
- December 29 Onsdag. Började vi köra gödsel till Sjötorpet. På e.m. var vi på Julkaffe hos Nils i Visjö.
- December 30 Torsdag: Körde gödsel till Sjötorpet. Tillsammans 17 lass.
- December 31 Nyårsaftonen. Var till kvarnen. Åke körde gödsel. På e.m. var vi till Bergskullen på kafferep.

Ja så var denna dagbok slut och även året 1937."

Så avslutar Karl Anderssons sina dagboksanteckningar för 1937.

Ett par småkommentarer

Varje tisdag med några få undantag, bar det av till Ödeshög, där det var torgdag. Det var då kött, ägg och smör skulle levereras, men det var också en viktig mötesplats för samvaro och informationsutbyte. Om tunga eller skrymmande varor skulle transporteras på något håll var det häst och fjädervagn som var transportmedlet. Annars var det cykel. Eller kanske rent av motorcykeln. Karl hade en lätt motorcykel.

Höstrågen såddes efter potatisen. Före sådden skottade man in jorden längs alla åkerrenarna. Se 28 september!

Förklaringar av namn på personer

I Karls dagbok förekommer en hel rad namn. För den oinvigde presenteras några lite närmare: Lydia är Karls syster.

Olga, Simon Johansson är två jämngamla kamrater till Karl i närmaste granngård
Åke Karlsson, son till arrendatorn på en av gårdarna i Bergskullen, dräng hos Karl – ”en riktigt duktig pojk” Han hade 25, rep 30 kr i månaden i lön plus mat och husrum.

Elof Karlsson bror till Åke

Otto Samuelsson (Fläsk-Otto) var byslaktare, bodde i Visjö by, på den gård som frididshusbyn byggts, och där badplatsen finns.

Valfrid Karlsson, ägare och brukare till 1:3 ,”Halvgården”

Frigge, skomakare från Blixtbo, Ingemarsbacken. Blixtbo låg troligen på mark som hörde till Åby Fyrbondegård.

Herman i Renemo Andersson, ägare och brukare till Renemo 2:14 Hermans Augusta – hans hustru.

”Gubben på berget,” en äldre man som bodde i ett litet ställe ”på berget” utmed gamla vägen mellan Visjö och Skönatorpet, ”brukade alltid kallas så”.

Karl Borg, bror till Oskar Borg i Renemo, var sadelmakare, bodde vid Hälla grind på ”Solvik”.

Nils Andersson i Visjö, lantbrukare där, sedermera svärfar till Nils Åkesson

Vallbo veterinär i Ödeshög

Hilma i Hemmingstorp faster till Karl

Hugo Nilsson hade 1934 varit dräng i Sjögetorp, hos Frans Oskar och Karl, god vän till Karl.

Albin Lundkvist lantbrukare i Basliden, Sanna i Basliden var sömmerska

Karl Flink lantbrukare i Kanikenäs, Knut F hans son

Astrid och Karl Håkansson, lantbrukare i Visjö, senare Kanikenäs, deras son: Rune H

Anna J(ohansson) i Renemo gift med Karl Johansson 2:2, deras son Gunnar Johansson

Drängen och kontanter

Ersättningen till drängen för hans arbetsinsatser utgick dels i naturaförmåner, kost och logi, dels i en kontantlön. Av anteckningarna från åren 1934-35 framgår att till drängen Sune Nilsson betalades kontantlönen ut enligt följande.

”1934

April	10	uttaget	7.-
April	17	”	8,65
Maj	21	”	20,-
Juni	23	”	10,-
Juli	3	sjukhjälavgift	8,90
Juli	1		5,40
		Klocka och snus	3,80
Aug	20		14,25
Aug	26		2.-
		Pension	3,-
Sept	16		10,50
”	27		7,-
Okt	10		13,-
”	23	cyklen	25.-
”	28	Uttaget	10.-
”	30	”	15.-
Nov		skatt-snus skoreparation	5,55
Dec	2		10
”	29		32,35
Transport			211,45

Jan	6		2,50
febr		skatt	-50
		intyg	2,25
		Frigge	16,50
Mars	5	Vadstenaresan	10,-
		Snus mm	2,50
Juni	4	Uttaget	16,-
Juli	1	"	10,-
"	21	"	1,40
"		"	1,-
"	24	snus, krage samt uttaget 10 Pension	11,20 3,00
Sept	15	Uttaget, snus	5,80
Okt	8	"	20,-
"	28	"	20,-
			351:05"

Till vårmarken mm 1935 fick Hugo ut 16,40. Störväst och snus kostade 5,90 i december..., skatten fick 40 öre på sommaren och 5 kronor vid årsskiftet.

Husen på Sjögetorp 1:4 och 1:10

Mangårdsbyggnaden är troligen uppförd på 1800-talet. Det är ett 1½ planshus på torpargrund av huggen sten. Den inrymmer på bottenvåningen ett vardagsrum, hall, kök, kammare och förstuga med garderob och spiskammare. På övervåningen finns hall, ett sovrum, badrum och två vindsutrymmen.

Både Renemo och Sjögetorp elektrifierades 1944. I mitten av 50-talet moderniserades mangårdsbyggnaden. Då ersattes en glasveranda med nuvarande tillbyggnad på framsidan, som utgör en del av hallen. Samtidigt satte man in centralvärme från kökspanna och badrum med wc. I badrummet finns också en tvättmaskin.

I trädgården finns vidare ett mindre bostadshus om ett rum och kök. Den har av och till använts som bostad, på senare år dock mest sommartid. John och Lydia bodde här 1944 - 1950. Under 30-talet var det "drängkammare". Då bodde Karl i stugan tillsammans med "årets dräng". Snett bakom ligger ett hemlighus och en jordkällare. Ytterligare i riktning mot viken finns en vedbod, och nästan i strandkanten ett vagn- och redskapslider. Detta ligger på en del av grunden till den gamla ladugårdsbyggnaden, vilken fick rivas 1920 i samband med sjöregleringen. Längst ner i trädgården ligger ett enkelt brygghus, som fick ersätta det gamla efter en brand på 1960-talet.

På nordsidan av vagnslidret brukade Karl ha sin isdös, där han förvarade isen från vintern, för sommarkylning av mjölk, kött och andra känsliga varor.

Den nya ladugårdsbyggnaden ligger på översidan av vägen. Den uppfördes 1921. Utöver fåhus, inrymmer den pumprum med hydrofor som förser hela gården med vatten från brunn, höloft, loge, sädesmagasin, samt plats för vagnar och maskiner. Snett över vägen från lagården, finns ett traktorgarage.

På 1:4 finns numera inte några hus. Soldatens stuga hade varit bebodd åtminstone några år efter 1929.

Den revs troligen omkring 1935. Ladugården stod kvar länge. Det framgår av Karls dagbok att den var i bruk 1937. Karl skänkte sedan ladugården till Hembygdsföreningen. Sedan år 1967 står den i Hembygdsparken i Ödeshög.

Vattendom och sjöreglering

Enligt ett utslag i vattendomstolen i Växjö år 1919 fick Orrnäs kraftstation rätt att höja sjön 1921 och hålla ett varierande vattenstånd. För intrånget på Sjögetorp 1:10 betalades:

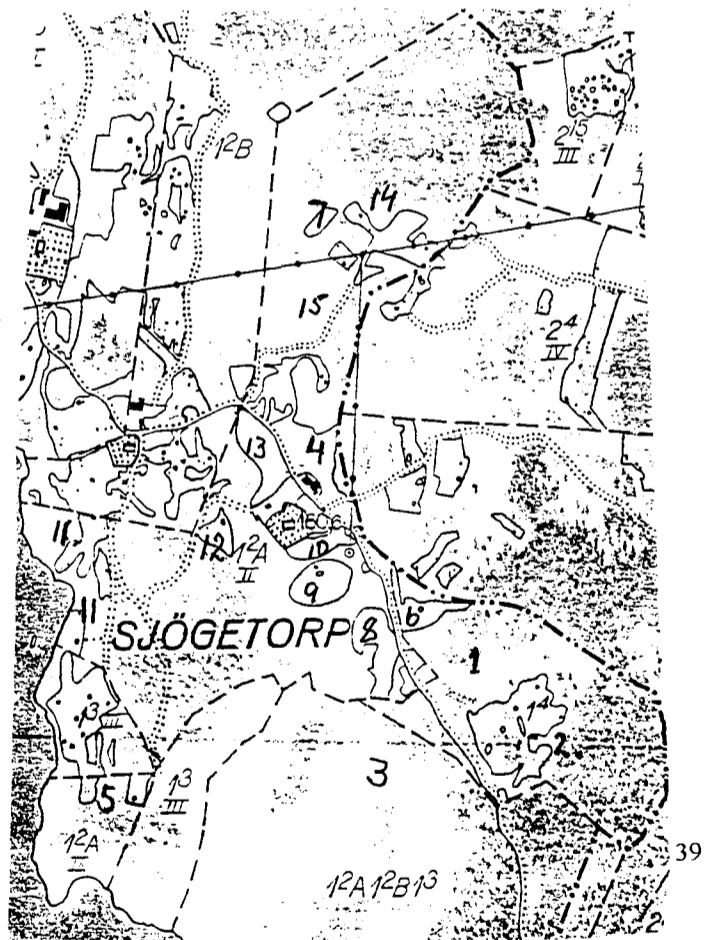
"Bekommet för
Ekonomibyggnader för ¼ Mt Sjögetorp
Den 24 mars 1921 13.282,80
För vattendränkta marker 7.116,40
För hopaskog 1.418,75
Kr 21.817,95"
=====

Torp och backstugor som är borta

På äldre kartor finns tre markeringar för bostadshus i Sjögetorp som nu är borta. Förutom Knektatorpet, som omtalats i Kalles dagbok, är det Lassalyckan och Sjötorpet. Sjötorpet låg i anslutning till åkern nedom fastighetern 1:6 och 1:7. Lassalyckan låg intill den nu igenvuxna lyckan, nära fastigheten 1:13.

Karls åkrar och lyckor:

1. Knektabetet
2. Knektatorpet
3. Kärret
4. Ladugårdsgärdet
5. Lassalyckorna
6. Lilla lindåkern, Lilla åkern vid linden
7. Lilla Lyckan
8. Stora lindåkern
9. Mossagärdet, Mossåkern
10. Sjögärdet
11. Sjötorpet
12. Tallbacksåkern
13. Vaggärdet
14. Ängalyckan
15. Ängen

Odlad jord och avvecklade åkrar

På gården 1:10 och Knektatorpet, 1:4 är endast en åker borta sen 1937:
En av Lassalyckorna, den närmast sjön. Den är nu helt skogbevuxen.
Alla andra åkrar är fortfarande åker, eller öppen betesmark.

Odling, växter och djur

De grödor som förekommit på åkrarna i de båda byarna är, efter vad äldre samstämmigt berättar:

Rotsaker: Rovor, kålrötter, potatis

Säd: Råg, vete, korn, havre

Grönfoder: Vicker, ärtor, blandsäd

Vallväxter: Klöver och företrädesvis timotej.

Övrigt : Ärtor som baljväxt för mognad, lin, fröklöver.

Karl har berättat att man på 1930-talet följde ett ganska strikt växelbruk. Av Karls dagbok framgår att bl a följande växter odlades: Kålrötter, rovor, potatis, ärtor, vicker, säd = korn och havre, råg, vete. Ett års träda lades in i växtföljden.

I den höstsådda rågen (eller vetet) sådde man i klöverfrö och timotej. Första vallskörden gav "klöver" följt av två till tre år timotej.

I 1938 års anteckningar har Karl Andersson summerat:

"Började så den 3 maj

Sådde 165 kg på de 3 överåkrarna på väggärdet

200 kg guldregnshavre samt

120 kg vickersblandning i Knektatorpet

Sådde 90 kg blandsäd på de 3 hitersta åkrarna på väggärdet den 6 maj

Sådde 100 kg på St Lindåkern på kvällen den 6 maj resten 25 kg den 7 maj

Sådde Tallbacksåkern 60 kg den 9 maj

Sådde Mossagärdet 115 kg 10 maj

Sådde resten av rotlandsåkern den 13 maj 20 kg

Sådde Lilla Lyckan 12 kg ärtor 25 kg vitblandsäd den 16 maj

Sådde sjömarken på Lindgärdet onsdagen den 26 maj 20 kg

Sådde den triörade blandsäden på 360 l per har

Triörade guldregnshavren på 360 – 400 l per har

Blandsäden otriörade 440 – 480 l per har

Knektatorpet 320 kg

Väggärdet 235 kg

Lindgärdet 185 kg

Mossagärdet 115 kg

Lilla Lyckan 37 kg

Samt 5 tun. potatis

20 kg

952 "

Husdjur:

De allmänt förekommande husdjuren var kor, hästar, grisar, får, höns, kalkoner, ankor, gäss, kaniner, hund och katt.

Frans Oskar Andersson Wild hade oxar och hästar som dragare. Karl Andersson hade hästar, som regel två inkörda, men ibland tre. Han hade de flesta år föl efter ett sto (Flora 1937). På 1950-talet skaffade han traktor. Den första traktorn i de båda byarna skaffade Karl Pihl på Lilla Renemo år 1950. Först i närheten var Pettersson på Bergskullen.

Från anteckningar 1936:

"Wallacken Fibin mättes lördagen den 28 maj 1936, var då 11 kv. Och 5 tum.
Fibin mättes den 12 okt 1936 var då 12 kv 23 tum. Frej 12 kv 3 tum, Flora 13 kv 2 tum.
Flora var runt buken den 12/10 -36, knappt 15 kvarter."

Åke Karlsson med Frej och Fibin

Karl Andersson med Flora

Djurbeståndet 1937

Dag	Hästar				Nötkrea-						
	Hingstar	Dragare	Unghästar	Summa	Oxar och tjurar		Kor		Kvigor		
					Tvåna	Unga	Mjolkande	Sin	Beöskta	Yngre	Tjur-
1/11		2	1	-	3	1	3	2	2	2	
1/5		2	1		3	3	5	-	1	2	
1/6		2	1		3	1	5	-	1	2	1
1/7		2	1		3	2	5	1		2	
1/8		2	1		3	2	5	1		2	
1/10		2	1		3	2	6			2	1
31/12		2	1		3	1	5	1	1	-	1

Dag	tur var	Svin					Får				Höns	
		Summa	Fargallar	Modersugor	Gyltor	Gödsvin	Yngre	Summa	Daggar	Träkor		Yngre
1/11		10				2	2	1	2	1	4	25
1/5		11				3	3	3	3	2	8	25
1/6		10				3	3	3	3	2	8	25
1/7		10				3	3	3	3	2	8	25
1/8		10				3	3	3	3	2	8	25
1/10		11				2	2	1	3	2	6	25
31/12		9				2	2	1	3	1	4	25

Som vi kunde läsa i dagboken, arrangerades travtävling på Visjöns is. Det var en tradition, om bara vintern medgav arrangemanget. Det var "bondhästar" med släde man tävlade med berättar Karl.

Karl sålde sin sista häst, Pärlan, omkring 1975.

Samfälligheter

I Sjögetorp är fisket den viktigaste samfällda tillgången, men det finns också en del oskiftad sankmark i sjöns närhet.

Tjärbrunnen, Brunnen vid knektatorpet, Kvarnstenarna i sjön rester efter stenbrott

Bergarterna är på många ställen sådana att de spricker rakt och rätt. Lite varstans kan man se att stenbrytning ägt rum i bergen. Ute på udden i Visjön, som tillhör 1:10, ligger påbörjade kvarnstenar. En av dem syns nu sticka upp något över vattenytan, medan den andra syns först när vattnet sjunkit någon halvmeter. Stenbrytningen där ägde ju rum långt innan Visjön höjdes 1921, och då var här torra land.

På samma skifte av 1:10, några meter från gränsen till 1:3 tillhöriga "sjöttalycka" (egentligen Sjötorpslycka!), och inte långt från fastigheten 1:1, finns en s k tjärdal, eller tjärbrunn. Den är väl bevarad, och man kan se hur stenarna lagts i botten för att under de glödande stubbarna samla upp tjäran som sedan skulle rinna ner genom en öppning och samlas upp där inunder. Till det ändamålet högg man en kraftig furustock, som urholkades likt en gammaldags eka. Så rann tjärvatten och tjära och tömdes sedan på tunnor.

På knektatorpet finns mitt emot torpet, på sjösidan av vägen en väl bevarad, stensatt brunn, c 20 m in från vägen.

Intresseföreningar

I Sjögetorp fanns under lång tid en tröskverksförening. Denna ägde ett tröskverk och en tändkulemotor. Verk och motor flyttades från gård till gård ut på hösten. Delägarna ställde solidariskt upp med "manskap" för att den tid som motor och verk var igång skulle kunna utnyttjas effektivt.

Så här skriver Karl i sina anteckningar från 1930:

*"Nu har vi för länge sedan tröskat, den 22 och 23 oktober Vi fick 75 säckar:
55 säckar vårsäd, 16 säckar råg samt 4 säckar vete.*

Bland tröskarlarna märktes Karl Flink motorskötare, Karl Håkansson matare.

Framhävarna Robert Krans samt Oskar Hjærtstet. Halmbusarna Simon Johansson, Harry Olander, Karl i Basliden samt Knut Flink. Upplösarn Harald Sund. Säckbäraren Karl Andersson och bynkbärare Axel Karlsson.

Vi trask första dagen 49 säckar.

År 1929 skördades 80 säckar

År 1930 skördades 75 säckar
 År 1931 skördades 70 säckar
 År 1932 skördades 82 säckar
 År 1933 skördades 84 säckar
 År 1934 skördades 74 säckar
 År 1935 skördades 81 säckar
 År 1936 skördades 72 säckar
 År 1937 skördades 100 säckar
 År 1938 skördades 108 säckar
 År 1939 skördades 110 säckar”

Här är räkenskaperna från föreningen för året 1937:

Inkomster 1937		
<u>Välfrid Karlsson Sjögetorp</u>	kr. öre	
137 säckar fröskning	47 95	
3/4 km. klöverhök	1 88	<u>49 83</u>
<u>Simon Johansson Sjögetorp</u>		
60 säckar fröskning	21 -	
1 km. klöverhök	2 50	<u>23 50</u>
<u>Karl Andersson Sjögetorp</u>		
99 säckar fröskning	34 65	
1/2 km. klöverhök	1 25	<u>35 90</u>
<u>Skilder Karlsson Väsjö</u>		
10 säckar fröskning	3 50	<u>3 50</u>
<u>Peter Landes Mark</u>		
9 säckar fröskning	3 15	<u>3 15</u>
<u>E. Karlsson Mark</u>		
82 säc. fröskning	7 70	<u>7 70</u>
<u>Sköld Skogen</u>		
6 säc. fröskning	2 10	<u>2 10</u>
<u>August Andersson Grant.</u>		
18 säckor fröskning	4 20	<u>4 20</u>
		<u>Kronor 129 88</u>

Utgifter 1937	
Folke Löv	21 76
Brandstodsavgift	2 52
Odeshögs Järnför	10 -
J. Blomdell	18 40
	<u>Kronor 52 88</u>
<hr/>	
Inkomster	129 88
utgifter	<u>52 88</u>
	<u>Vinst kronor 77 00</u>
<hr/>	
Välfrid Karlsson	
frösklön	49 83
2 andelar av vinst	<u>25 66</u>
Simon Johansson	
frösklön	23 50
1 andel av vinst	<u>12 80</u>
Karl Andersson	
frösklön	35 90
1 1/2 andel av vinst	<u>19 25</u>
August Andersson	
frösklön	4 20
1 1/2 andel av vinst	<u>19 25</u>

Vatten - livets nödvändighet

Till åker brukbar mark var ett måste för de första fasta bosättarna i trakten, men lika nödvändigt

var tillgång till vatten.

De första kända husen i Sjögetorp låg i omedelbar närhet av sjön. Vi kan utgå från att dess vatten dög till allt som behövdes för både människor, djur och växter.

På samma sätt har den första bebyggelsen legat i Renemo, där det fanns förutsättningar för källa eller brunn. På båda sidor om vägen, numera dels på 2:23 och dels på 2:26 har det under stor del av året funnits vattensamling, uppenbarligen inte bara vatten från vårflod eller regn. Av berättelsen om 2:14 ovan framgår att det funnits många brunnar där på ett litet område. Där finner vi också markering för bebyggelsen på 1600-talskartan. På samma sätt finner vi, inte långt från husen i Lilla Renemo en liten tjärn. Säkert har också där i närheten funnits någon upprinna. Vattnet är en förutsättning för liv och för att mänsklig bebyggelse skall vara uthållig.

Sociala kontakter

Karl skriver ofta om kafferep, eller andra tillställningar hemma, eller hos grannar och vänner. Vi avslutar med en bild från en "Julhippa" hos Johanssons i Renemo 1934/35.

Bakom julgranen finns mer eller mindre synliga

Karl Pettersson Krokseryd, Erik Andersson Renemo, Sven Jansson, Olle Ehn,

Från gardinen utåt höger finns Arne Arvidsson, Simon Johansson och Karl Andersson.

Framför granen sitter Lydia Andersson, Lisa Pettersson (Forsander), Olle Johansson, Astrid Borg (Pettersson), Olga Johansson, Signe Johansson och Lisa Ehn Rehn.

Astrid Pettersson som har lånat ut kortet och identifierat vilka som är med, berättade att hon sydde den klänning hon har på sig tills hon skulle börja på Södra Vätterbygdens folkhögskola i Jönköping.

Illustrationer

	Sida
Notarium Explicatio för Sjögetorp och Stora Renemo, 1600-tal	1
Vid Storeryd (Ur Östgöta Correspondenten)	4
Ekonomiska kartan 1945: Sjögetorp och Stora Renemo	4
Ekonomiska kartan, Renemo, med namngivna platser	8
Kartskiss över byggnader på Renemo Stora 2:14	12
Frilagda väggar mm i brygghus	14
Frilagda väggar i mangårdsbyggnad	14
Ur Ö-C hösten 1963, Arvid Andersson vid Renemo Stora 2:14	15
Renemolund - torpstugan 1969	19
Kräftpreniär 1971	23
Skogsplanterare på Lilla Renemo 1937	24
Samma arbetslag har rast	24
Familjen F O Andersson Sjögetorp 1928	25
Karl Anderssons dagboksblad, januari 1937	28
Slättergille på Renemo 1938	32
Rågskylar på ladugårdsgärdet, Sjögetorp	33
Karl Anderssons åkrar och lyckor - karta	39
Karl Andersson och Åke Karlsson med hästar	41
Djurbeståndet 1937, förteckning	41
Tröskverksföreningens räkenskaper 1937	43
"Julhippa" hos Johanssons i Renemo 1934/35	44

Den grupp som arbetat med denna rapport från sommaren 1996 till våren 1998 har huvudsakligen utgjorts av: Karl Andersson, Sjögetorp, Bergljot och Nils Lagervall, Renemo och Mjölby, Astrid Pettersson, Krokseryd, samt Brita och Nils Simonsson, Renemo och Ljungby. Utöver de namngivna sagesmännen, har andra deltagare i Holavedsprojektet bidragit med detaljer av olika slag.

Avslutat den 16 juni 1998.